

Rapportage

Monitor Digitale Geletterdheid in het PO 2022-2023

In opdracht van: ECP | Platform voor de InformatieSamenleving
Contactpersoon: mevrouw J. Martina - Roel

DUO Onderwijsonderzoek & Advies

Utrecht, oktober 2023

Postbus 681
3500 AR Utrecht
Telefoon: 030 263 10 80
e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl
website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING BELANGRIJKSTE RESULTATEN	3
1 INLEIDING	7
2 MODEL DIGITALE GELETTERDHEID	8
3 DOELSTELLINGEN MONITOR	9
4 ONDERZOEKSOPZET	10
4.1 Onderzoeksgroepen en vragenlijst	10
4.2 Leeswijzer.....	12
5 RESULTATEN: STAND VAN ZAKEN DIGITALE GELETTERDHEID	13
5.1 Inleiding	13
5.2 Inschatting digitale geletterdheid van leerlingen	14
5.3 Gebruik leerlijn, leerdoel of aanbodsdoel voor digitale geletterdheid	16
5.4 Leerlingen digitaal geletterd maken	17
5.5 Aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid	28
6 RESULTATEN: RANDVOORWAARDEN EN MOGELIJKE KNELPUNTEN.....	31
6.1 Inleiding	31
6.2 Bekendheid toevoeging digitale geletterdheid aan curriculum	32
6.3 Noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken.....	33
6.4 Aandacht ouders voor digitale geletterdheid.....	35
6.5 Sturen op digitale geletterdheid op bovenschools niveau	36
6.6 Sturen op digitale geletterdheid op schoolniveau	37
6.7 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op bovenschools niveau	38
6.8 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op schoolniveau	40
6.9 Externe ondersteuning bij digitale geletterdheid	47
6.10 Behoeftte aan extra ondersteuning op school- en bestuursniveau	48
6.11 Behoeftte aan extra ondersteuning op individueel niveau	51
6.12 Software die digitale geletterdheid ondersteunt.....	56
6.13 Knelpunten digitale geletterdheid.....	57
6.14 Tips en suggesties	59
BIJLAGE.....	60

Separaat: bijlage met open antwoorden en toelichtingen

SAMENVATTING BELANGRIJKSTE RESULTATEN

In opdracht van ECP heeft DUO Onderwijsonderzoek & Advies in juni en juli 2023 de derde meting van de monitor Digitale Geletterdheid (2022-2023) in het primair onderwijs uitgevoerd. De monitor geeft een beeld van de status van digitale geletterdheid in het primair onderwijs in Nederland. Het onderzoek is uitgevoerd onder schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren van scholen in het primair onderwijs. Ook is er onderzoek verricht onder bovenschoolse bestuurders. In totaal hebben 4.808 functionarissen uit het primair onderwijs hun medewerking aan het onderzoek verleend.

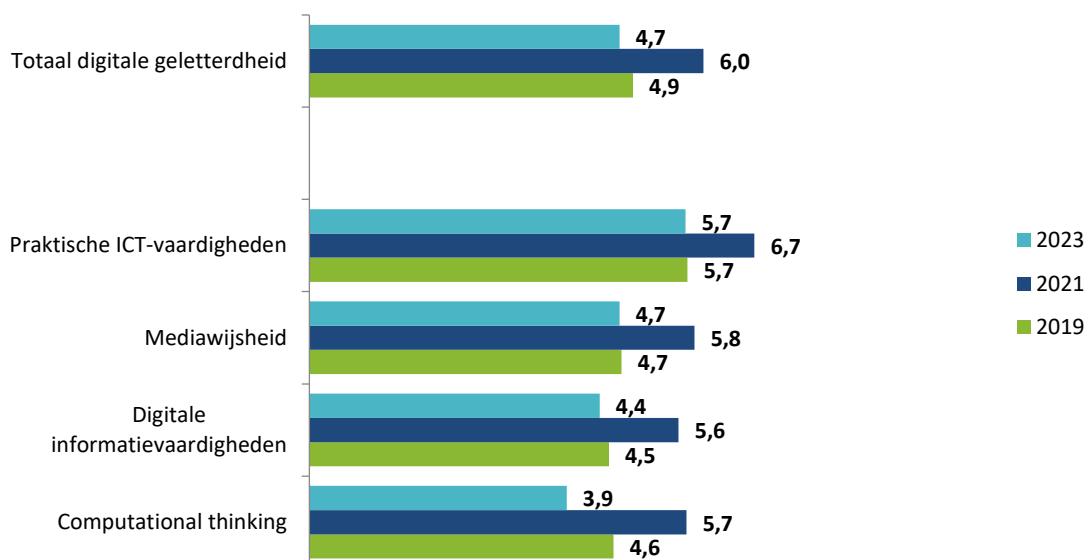
Het onderzoek kent globaal twee doelstellingen:

1. Inzicht krijgen in de **stand van zaken op het gebied van digitale geletterdheid** (beantwoord door leerkrachten): een inschatting van de digitale geletterdheid van de leerlingen, de aandacht in vakken en projecten, de ondernomen activiteiten en de aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid.
2. Inzicht krijgen in de aanwezigheid van **randvoorwaarden** die noodzakelijk zijn om (verder) te kunnen werken aan de digitale geletterdheid en de (mogelijke) **knelpunten** hierbij (beantwoord door alle onderzoeksgroepen). In het verlengde hiervan: welke ondersteuning is er gewenst?

1. Stand van zaken op het gebied van digitale geletterdheid

De gemiddelde score (overall) voor de digitale geletterdheid van leerlingen (naar inschatting van de leerkrachten) komt uit op een **4,7** (op een schaal van 0 tot en met 10). Deze score is berekend op basis van de gemiddelden van de vier onderdelen (Praktische ICT-basisvaardigheden, computational thinking, digitale informatievaardigheden en mediawijsheid). **De overall score is met een 4,7 beduidend lager dan bij de vorige meting (2021: 6,0)**. De gemiddelde score voor praktische ICT-basisvaardigheden is met een 5,7 het hoogst. De laagste score is er voor computational thinking (3,9).

Gemiddelde scores op de vier onderdelen van digitale geletterdheid en de overall score voor digitale geletterdheid: (schaal: 0 - 10)

Aandacht in de eigen groep voor digitale geletterdheid:

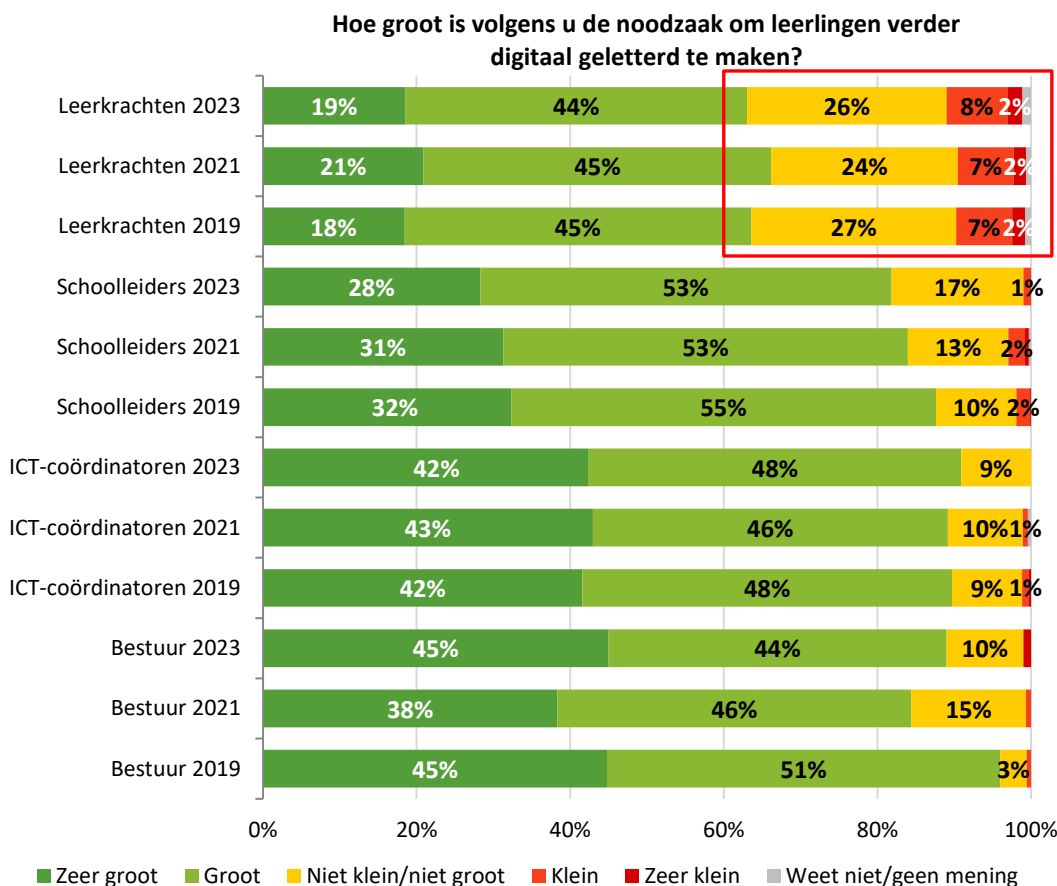
- Structureel (in één of meerdere vakken aandacht en/of verweven in de projecten): 71% (2021: 77%).
- Incidenteel (door alleen weleens een project te doen): 13% (2021: 6%).
- Geen aandacht: 16% (2021: 16%).

Per saldo is de structurele aandacht voor digitale geletterdheid iets lager dan bij de meting in 2021. Uit de analyses blijkt dat de aandacht voor digitale geletterdheid per bouw toeneemt. Aan praktische ICT-basisvaardigheden wordt door leerkrachten de meeste aandacht besteed (73% van de leerkrachten besteedt hier minimaal een keer per week aandacht aan).

We hebben alle leerkrachten ook gevraagd aan welke thema’s rondom digitale geletterdheid ze aandacht besteden in hun eigen groep. Leerkrachten besteden de meeste aandacht aan het thema “zoeken & vinden op internet” (54%; 2021: 52%). Van de leerkrachten besteedt 13% (2021: 15%) aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht. Per saldo besteden alle leerkrachten uit groep 7 en 8 aan minimaal één thema aandacht.

2. Aanwezigheid randvoorwaarden, gewenste ondersteuning en mogelijke barrières

De meerderheid van alle onderzoeksgroepen vindt de noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken (zeer) groot. Van de leerkrachten vindt 63% dat er een (zeer) grote noodzaak is. Bij de drie andere onderzoeksgroepen is dit (evenals bij de vorige meting) beduidend hoger. Opvallend is dat leerkrachten deze noodzaak (relatief gezien) het kleinst vinden: 36% vindt de noodzaak niet (zeer) groot.

Van de bestuurders geeft 60% (2021: 58%; 2019: 73%) aan dat het schoolbestuur planmatig werkt aan de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen.

De planmatige aandacht van scholen voor digitale geletterdheid is als volgt:

1. Een meerderheid van de schoolleiders van 62% (2021: 58%; 2019: 62%) geeft aan dat er planmatig op school wordt gewerkt aan het digitaal geletterd maken van de leerlingen. 38% van de schoolleiders geeft aan dat er niet planmatig aan digitale geletterdheid wordt gewerkt. Van de leerkrachten geeft 45% (2019: 49%) aan dat hun school hieraan niet planmatig werkt.
2. Ruim een derde (34%) van de scholen (2021: 36%; 2019: 24%) heeft een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school.
3. Ruim tweederde (71%) van de scholen heeft een of meerdere speciale personen die zich bezighouden met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid.
4. Een zeer klein gedeelte (7%) van de scholen (2021: 6%; 2019: 4%) meet de feitelijke voortgang van de digitale geletterdheid van de leerlingen.
5. Van de leerkrachten maakt 16% gebruik van bepaalde leerdoelen als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. 15% maakt gebruik van een lesmethode waarin de aanbodsdoelen van digitale geletterdheid zijn verwerkt. De meerderheid (52%) maakt helemaal geen gebruik van een leerlijn, leerdoelen of aanbodsdoelen als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen.

De belangrijkste resultaten bij de behoefte aan ondersteuning zijn:

- 51% van de schoolleiders heeft geen behoefte aan ondersteuning. 19% wil ondersteuning van curriculum experts.
- 37% van de leerkrachten heeft geen behoefte aan ondersteuning. 30% wil ondersteuning van educatieve uitgeverijen. Als het gaat om bij- en nascholing dan hebben leerkrachten het meeste behoefte aan bij- en nascholing voor computational thinking.
- 21% van de ICT- coördinatoren heeft geen behoefte aan ondersteuning. 44% wil ondersteuning van educatieve uitgeverijen.
- 23% van de leden van het schoolbestuur hebben geen behoefte aan ondersteuning. 50% wil ondersteuning van landelijke (kennis)netwerken.

De belangrijkste resultaten bij de knelpunten zijn:

- Te weinig tijd (37% van de leerkrachten).
- Ontbreken van een goede leerlijn op het gebied van digitale geletterdheid (35% van de leerkrachten).
- Ontbreken van een goed lesmateriaal op het gebied van digitale geletterdheid (33% van de leerkrachten).

Belangrijkste veranderingen ten opzichte van 2021:

- **Leerkrachten schatten de digitale geletterdheid van leerlingen beduidend lager in. Het is niet onwaarschijnlijk dat het 'veel online bezig zijn' tijdens corona (ten tijde van de vorige meting) wordt gezien als 'bezig zijn met digitale geletterdheid', waardoor de digitale geletterdheid van leerlingen toen hoger werd ingeschat.**
- **Leerkrachten geven iets vaker aan dat ze wel ondersteuning willen, met name van educatieve uitgeverijen.**

Speerpunten bij de (verdere) verbetering van digitale geletterdheid zijn grotendeels hetzelfde als bij de meting in 2021:

- 1. Het benadrukken van de noodzaak voor (verdere) verbetering van de digitale geletterdheid bij leerkrachten van alle groepen. Nog steeds is er een behoorlijke groep leerkrachten (36%) die de noodzaak niet (zeer) hoog vindt. Wellicht dat als het in het curriculum opgenomen wordt de noodzaak 'automatisch' verhoogd wordt.**
- 2. Meer planmatig werken op schoolniveau, bijvoorbeeld door het instellen van een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid. De meerderheid van de scholen heeft nog steeds geen speciale werkgroep. Ook worden de vorderingen van de leerlingen op dit gebied vrijwel nog niet in kaart gebracht.**
- 3. Kijk/onderzoek welke knelpunten die worden aangegeven door leerkrachten kunnen worden opgelost. Het grootste knelpunt is tijd (37%). Dat zal lastig worden om op te lossen. Het ontbreken van een goede leerlijn en lesmateriaal zal iets eenvoudiger zijn.**

1 INLEIDING

ECP | Platform voor de InformatieSamenleving (hierna ECP) is een onafhankelijk en neutraal platform waar overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties samenwerken en kennis uitwisselen over de impact op en verantwoorde toepassing van nieuwe technologieën in de Nederlandse samenleving. Diverse activiteiten verbinden partijen en helpen de maatschappelijke en economische betekenis van ICT vorm te geven. De monitor is uitgevoerd door DUO Onderwijsonderzoek & Advies. Het is een initiatief van ECP|Platform voor de InformatieSamenleving in samenwerking met Kennisnet, Koninklijke Bibliotheek, Openbaar Onderwijs Groningen, SLO, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Netwerk Mediawijsheid en mogelijk gemaakt door ING Nederland fonds.

De betrokken partners willen zich inzetten om het primair onderwijs te ondersteunen om digitale geletterdheid een structurele, geïntegreerde plek te geven in het onderwijs aan leerlingen. Het onderzoek geeft inzicht in hoe ver scholen zijn en waar hun knelpunten en ondersteuningsbehoefte liggen.

De betrokken partners vertegenwoordigen expertise op de vier deelgebieden/onderdelen die in digitale geletterdheid bij elkaar komen:

1. Praktische ICT-vaardigheden.
2. Computational thinking.
3. Digitale informatievaardigheden.
4. Mediawijsheid.

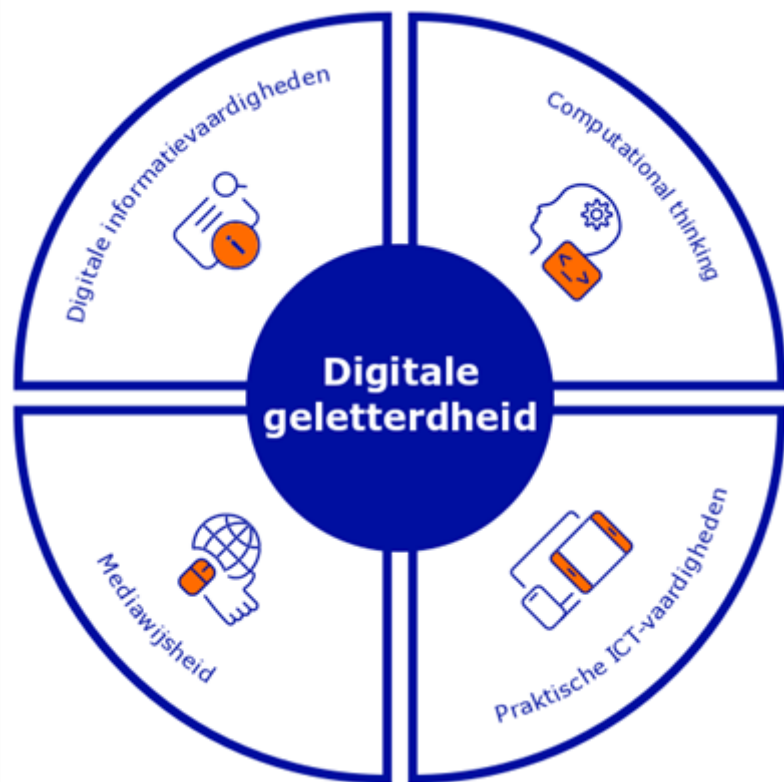
In opdracht van ECP heeft DUO Onderwijsonderzoek & Advies de twee eerdere metingen van de Monitor Digitale Geletterdheid PO uitgevoerd. De eerste was in 2018-2019 en de tweede in 2020-2021. De huidige meting (2022-2023) geeft een beeld van de voortgang van digitale geletterdheid in het primair onderwijs in Nederland. De resultaten van deze derde meting worden in dit rapport gepresenteerd. Daar waar mogelijk vergelijken we de resultaten met de twee eerdere metingen.

De rapportage heeft de volgende indeling:

- Deel 2: Het model voor digitale geletterdheid dat gebruikt is voor de monitor.
- Deel 3: De doelstellingen van de monitor.
- Deel 4: De onderzoeksopzet: de wijze waarop de monitor is uitgevoerd.
- Deel 5: De resultaten: de stand van zaken als het gaat om de digitale geletterdheid in het basisonderwijs.
- Deel 6: De resultaten: de randvoorwaarden en (mogelijke) knelpunten als het gaat om de (verdere) ontwikkeling van digitale geletterdheid.

2 MODEL DIGITALE GELETERDHEID

Wij sluiten wat betreft de 'digitale geletterdheid van leerlingen' aan bij het model van SLO. Hieronder geven we de vier digitale onderdelen/vaardigheden weer die volgens SLO samen 'digitale geletterdheid' vormen.

Bij digitale geletterdheid gaat het om de volgende vaardigheden van leerlingen:

1. **Praktische ICT-vaardigheden:** benutten van de mogelijkheden van digitale technologie en inzicht hebben in de werking van digitale apparaten.
2. **Computational thinking:** (her)formuleren van complexe problemen met behulp van denkvaardigheden en strategieën zodat computertechnologie kan bijdragen aan het oplossen.
3. **Digitale informatievaardigheden:** systematisch, effectief en efficiënt gebruikmaken van digitale bronnen bij het verzamelen, evalueren, verwerken en delen van digitale informatie.
4. **Mediawijsheid:** kritisch en bewust omgaan met digitale media in een gemedialiseerde samenleving.

3 DOELSTELLINGEN MONITOR

De volgende vier centrale doelstellingen zijn voor het onderzoek geformuleerd.

1. In kaart brengen van de stand van zaken als het gaat om digitale geletterdheid in het PO. Hoe digitaal geletterd zijn de leerlingen volgens hun leerkrachten? Aan welke vaardigheden en thema's besteden leerkrachten aandacht?
 2. Inzicht krijgen in de aanwezigheid van randvoorwaarden voor scholen (leerkrachten, schoolleiders, bestuurders en ICT- coördinatoren) die noodzakelijk zijn om (verder) te kunnen werken aan de digitale geletterdheid.
 3. In het verlengde daarvan: welke (verdere) ondersteuning willen scholen (leerkrachten, schoolleiders, bestuurders en ICT- coördinatoren) voor een verdere ontwikkeling van de digitale geletterdheid?
 4. Inzicht krijgen in de (mogelijke) knelpunten die scholen (leerkrachten, schoolleiders, bestuurders en ICT- coördinatoren) ondervinden als het gaat om de verdere ontwikkeling van de digitale geletterdheid.
-

4 ONDERZOEKSOPZET

4.1 Onderzoeksgroepen en vragenlijst

Het onderzoek heeft vier onderzoeksgroepen:

1. (bovenschoolse) bestuurders;
2. schoolleiders/directeuren;
3. leerkrachten groep 1 tot en met 8;
4. ICT-coördinatoren.

Deze vier onderzoeksgroepen hebben elk een eigen verantwoordelijkheid wat betreft de aandacht die digitale geletterdheid op de scholen krijgt/dient te krijgen. Bestuurders en schoolleiders hebben onder meer een beleidsmatige verantwoordelijkheid om het thema digitale geletterdheid in het curriculum te krijgen en om de juiste randvoorwaarden te scheppen. De ICT-coördinatoren (over het algemeen zijn dat leerkrachten met een extra taak) zijn medeverantwoordelijk voor de randvoorwaarden (zodat leerkrachten daadwerkelijk tijdens hun lessen aandacht kunnen besteden aan digitale geletterdheid). De leerkrachten moeten het vervolgens 'doen/waarmaken'.

Voor elke doelgroep is een eigen, op maat gemaakte, online vragenlijst ontwikkeld. De vragenlijsten voor elke doelgroep bevat de volgende onderdelen.

Vragen:	Beantwoord door:
1. Vragen met behulp waarvan wij de <u>stand van zaken</u> van de digitale geletterdheid op schoolniveau in kaart brengen.	Leerkrachten, voor de groep waaraan ze het meeste les geven.
2. Vragen met behulp waarvan we achterhalen of aan de <u>randvoorwaarden</u> voor digitale geletterdheid wordt voldaan en wat de (mogelijke) <u>knelpunten</u> zijn op het gebied van de (verdere) ontwikkeling van digitale geletterdheid.	Alle onderzoeksgroepen (bestuurders, schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren).
3. Achtergrondkenmerken.	Alle onderzoeksgroepen (bestuurders, schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren).

De vragenlijsten zijn in nauw overleg met ECP en de speciaal voor de monitor opgerichte klankbordgroep (met onder meer vertegenwoordigers van Kennisnet, Koninklijke Bibliotheek, Openbaar Onderwijs Groningen, SLO, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Netwerk Mediawijsheid, Kennisnet en ING) opgesteld/aangepast. Aan het begin van elke vragenlijst is een uitgebreide beschrijving van digitale geletterdheid opgenomen.

De vragenlijsten bevatten zowel open als gesloten vragen (enkelkeuze en meerkeuze). De vragenlijst van de leerkrachten omvat circa 35 vragen. De vragenlijsten van de andere doelgroepen omvatten circa 20 vragen. De technische realisatie van het onderzoek is in eigen beheer door DUO Onderwijsonderzoek & Advies verzorgd.

Voor het realiseren van de respons hebben we (onder meer) onze eigen onderwijspanels ingezet:

- het Online Panel Schoolleiders Primair Onderwijs met 800 schoolleiders van scholen in het primair onderwijs;
- het Online Panel Leerkrachten Primair Onderwijs met 3.000 leerkrachten (groep 1 tot en met 8) van scholen in het primair onderwijs.

Daarnaast hebben we ook onze eigen onderwijsdatabase ingezet voor het realiseren van de respons. Deze database bevat circa 75.000 namen en e-mailadressen van functionarissen in het primair onderwijs, waaronder die van ICT-coördinatoren, schoolleiders, bestuurders en leerkrachten.

De dataverzameling is uitgevoerd in de periode van 1 juni tot en met 21 juli 2023. In totaal is er een respons van 4.808 functionarissen in het primair onderwijs gerealiseerd (zie onderstaande tabel). De respons is iets lager dan in 2021.

Onderzoeksgroepen:	Netto-respons 2021	Netto-respons 2023
1. Bestuurders	100	136
2. Schoolleiders/directeuren	573	517
3. Leerkrachten	3.576	3.428
4. ICT-coördinatoren	666	727
Totale netto-respons	4.915	4.808

De gerealiseerde respons hebben we voor elke doelgroep geanalyseerd op representativiteit. Daar waar nodig heeft er een (beperkte) herweging plaatsgevonden. Voor een gedetailleerde responsverantwoording verwijzen we naar de bijlage van deze rapportage.

4.2 Leeswijzer

In *hoofdstuk 5* zijn de resultaten met betrekking tot de stand van zaken rondom digitale geletterdheid opgenomen (inclusief vergelijkingen met de vorige metingen). In *hoofdstuk 6* zijn de resultaten met betrekking tot de knelpunten en de randvoorwaarden opgenomen (inclusief vergelijkingen met de vorige metingen). We hebben ook gekeken of er verschillen tussen bepaalde groepen zijn. De significantie is voor de volgende kenmerken getoetst:

- Aantal leerlingen op de locatie.
- Percentage achterstandsleerlingen.
- Regio: provincie, regio (OCW) en Nielsen-regio.
- Denominatie van de school.
- Leeftijd respondent.
- Opvoedkundige overtuigingen of didactisch/onderwijskundig uitgangspunt van de school.
- Aantal scholen dat onder het schoolbestuur valt.
- Type school: regulier basisonderwijs, school voor speciaal basisonderwijs of school voor speciaal onderwijs.

De vergelijkingen met de vorige metingen zijn in de grafieken opgenomen. De vergelijkingen hebben we in deze rapportage op totaalniveau (alle leerkrachten bij elkaar) opgenomen. Daar waar er bij leerkrachten op groepsniveau verschillen van 20% of meer zijn, hebben we deze in de tekst opgenomen.

De naamgeving en de invulling van de vier onderdelen/vaardigheden is in vergelijking met de vorige metingen enigszins aangepast. Hiermee dient bij de vergelijkingen rekening gehouden te worden.

De belangrijkste resultaten van het onderzoek zijn in kaders weergegeven.

In een separate bijlage zijn de antwoorden op de open vragen en de antwoorden van de optie "anders, namelijk" opgenomen.

5 RESULTATEN: STAND VAN ZAKEN DIGITALE GELETTERDHEID

5.1 Inleiding

Als het gaat om de stand van zaken van digitale geletterdheid, hebben we de volgende zaken in kaart gebracht:

- Inschatting digitale geletterdheid van leerlingen (paragraaf 5.2).
- Gebruik van een leerlijn, leerdoel of aanboddoel voor digitale geletterdheid (paragraaf 5.3).
- Activiteiten om leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken (paragraaf 5.4).
- Aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid (paragraaf 5.5).

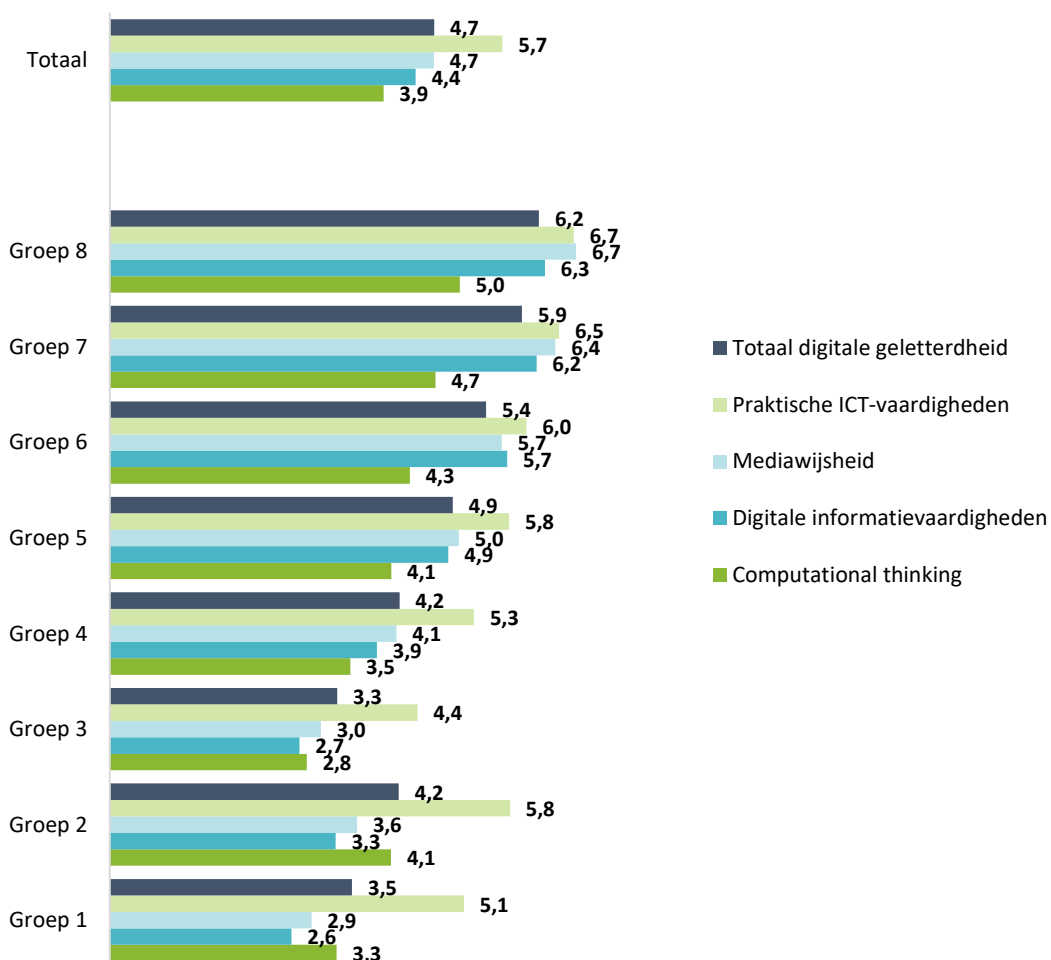
De vragen met betrekking tot deze thema's zijn alleen beantwoord door leerkrachten. De leerkrachten hebben de antwoorden gegeven voor de groep waarin ze (het meeste) lesgeven.

5.2 Inschatting digitale geletterdheid van leerlingen

We hebben de leerkrachten gevraagd om voor de leerlingen uit hun eigen groep een inschatting te maken wat de mate van digitale geletterdheid is ('*de meeste leerlingen in uw groep*'). Dit hebben we gedaan voor elk van de vier onderdelen/vaardigheden van digitale geletterdheid, op een schaal van 0 (geen beschikking over deze vaardigheid) tot en met 10 (wel beschikking over deze vaardigheid). Voor de duidelijkheid hebben we in de vragenlijst per bouw (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) en per onderdeel van digitale geletterdheid (praktische ICT-basisvaardigheden, computational thinking, digitale informatievaardigheden en mediawijsheid) een beschrijving opgenomen. Er is een gemiddelde voor digitale geletterdheid berekend op basis van de gemiddelden van de vier onderdelen.

De gemiddelde score (overall) voor digitale geletterdheid komt uit op een **4,7** (op een schaal van 0 tot en met 10). De gemiddelde score voor praktische ICT-basisvaardigheden is met een 5,7 het hoogst. De laagste score is er voor computational thinking (3,9).

Gemiddelde scores op de vier onderdelen van digitale geletterdheid en de overall score voor digitale geletterdheid (schaal: 0 - 10)

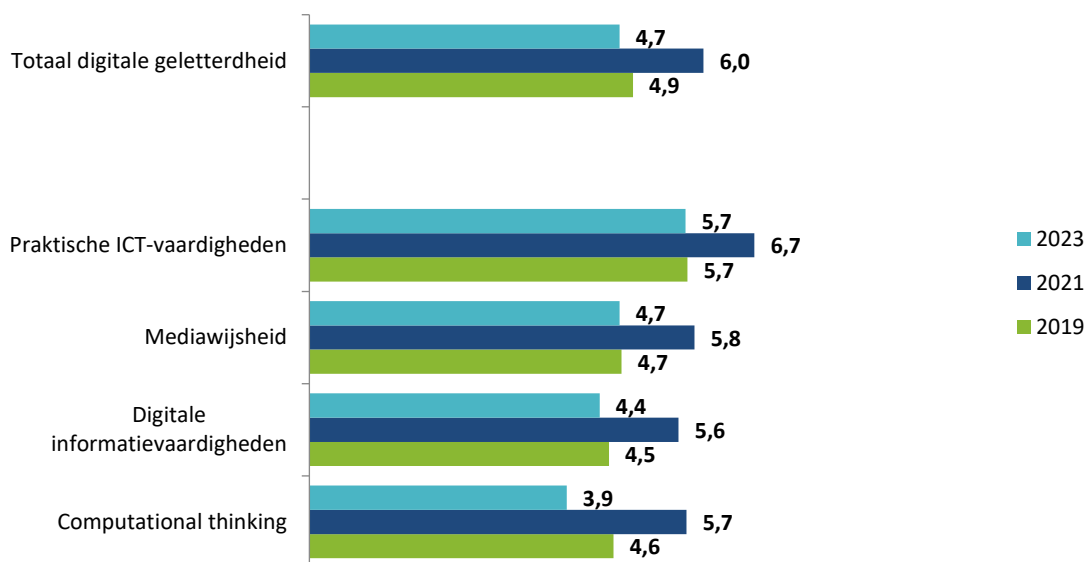

Significante verschillen:

- Scholen met 75% of meer achterstandsléerlingen hebben een lagere (overall) score voor digitale geletterdheid: gemiddeld een 4,1 (2021: 5,1; 2019: 4,3).
- Vrijescholen hebben een lagere (overall) score: 3,6 (2021: 4,6; 2019: 2,8).

Hieronder staan de vergelijkingen met eerdere metingen. We zien dat de resultaten overall, maar ook voor elk van de vier onderdelen, (flink) gedaald zijn in vergelijking met de meting uit 2021 (en zelfs lager dan in 2019).

Gemiddelde scores op de vier onderdelen van digitale geletterdheid en de overall score voor digitale geletterdheid: (schaal: 0 - 10)

De overall score voor digitale geletterdheid van de leerlingen is met een 4,7 (op een schaal van 0 tot en met 10) beduidend lager dan de vorige meting (6,0).

5.3 Gebruik leerlijn, leerdoel of aanbodsdoel voor digitale geletterdheid

Van de leerkrachten maakt 16% gebruik van bepaalde leerdoelen als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. De meerderheid (52%) maakt helemaal geen gebruik van een leerlijn, leerdoel of aanbodsdoel als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen.

Maakt u gebruik van een leerlijn, leerdoel of aanbodsdoel in uw eigen groep als het gaat om ‘het digitaal geletterd maken van uw leerlingen’?

Meerdere antwoorden mogelijk

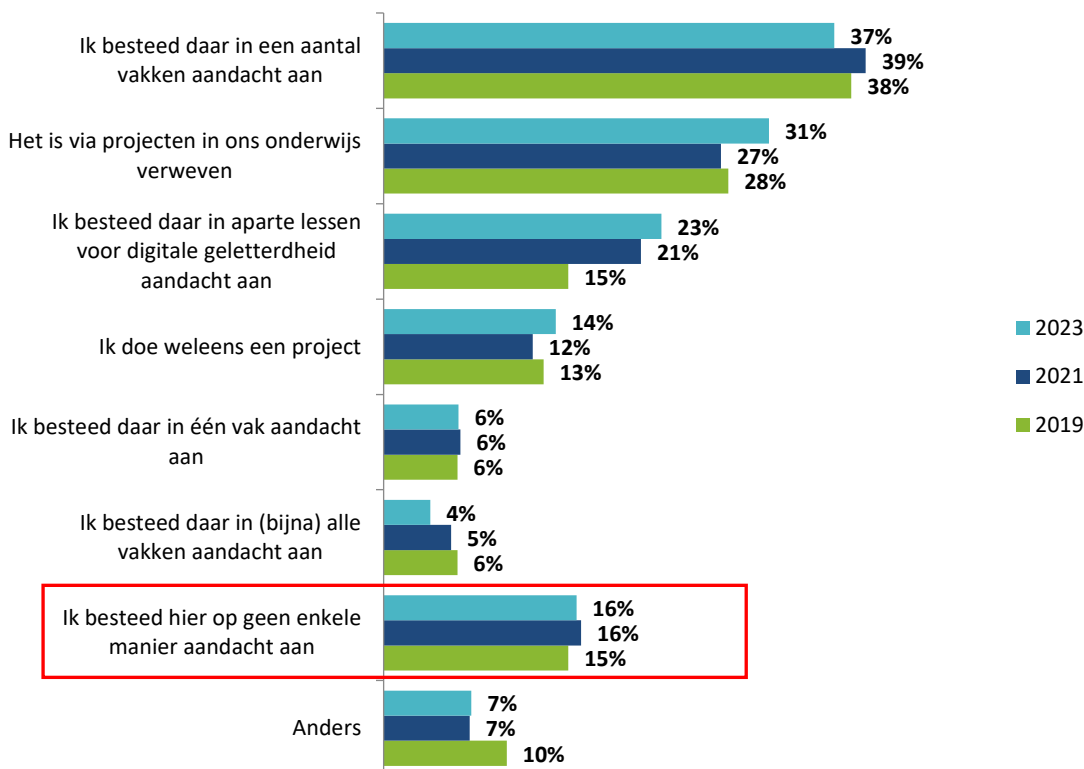
Uit de onderstaande tabel blijkt dat het gebruik van een leerlijn, leerdoel of aanbodsdoel groter wordt in de hogere groepen.

Resultaten 2023	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Ik werk met bepaalde leerdoelen voor digitale geletterdheid	10%	14%	10%	12%	17%	17%	25%	24%	16%
Ik gebruik een lesmethode (lezen, rekenen, schrijven, etc.) waarin de aanbodsdoelen van digitale geletterdheid (volgens SLO) in zijn verwerkt.	5%	6%	15%	16%	18%	15%	12%	12%	12%
Ik gebruik wel de aanbodsdoelen digitale geletterdheid van SLO	11%	13%	5%	6%	7%	11%	13%	10%	9%
Ik gebruik een zelfontwikkelde leerlijn voor digitale geletterdheid	5%	7%	7%	8%	12%	10%	15%	12%	9%
Ik gebruik een leerlijn vanuit een speciale lesmethode voor digitale geletterdheid	5%	8%	7%	8%	7%	10%	13%	13%	9%
Nee, ik maak geen gebruik van een leerlijn, leerdoel of aanbodsdoel voor digitale geletterdheid	65%	58%	59%	59%	49%	46%	37%	39%	52%
Anders	6%	3%	5%	5%	6%	6%	8%	8%	6%

5.4 Leerlingen digitaal geletterd maken

Er zijn verschillende manieren voor leerkrachten om leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken. We hebben gevraagd op welke manier ze dat doen. Leerkrachten doen dit met name door er aandacht aan te besteden in een aantal vakken (37%) en via projecten die in het onderwijs zijn verweven (31%). Een zesde (16%) besteedt op geen enkele manier aandacht aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen.

Op welke manier(en) besteedt u aandacht aan het digitaal geletterd maken van de leerlingen van uw eigen groep? Meerdere antwoorden mogelijk

Significante verschillen:

- Leerkrachten van vrijescholen besteden vaker op geen enkele manier aandacht aan het meer digitaal geletterd maken van leerlingen: 61% (2021: 41%; 2019: 54%) besteedt hier op geen enkele manier aandacht aan.
- Leerkrachten die lesgeven op een school met meer dan 50% achterstandsleerlingen besteden vaker helemaal geen aandacht aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen (24% doet dat niet).

Aandacht in de eigen groep voor digitale geletterdheid:

- **Structureel** (in één of meerdere vakken aandacht en/of verweven in de projecten): **71% (2021: 77%)**.
- **Incidenteel** (door alleen weleens een project te doen): **13% (2021: 6%)**.
- **Geen aandacht**: **16% (2021: 16%)**.

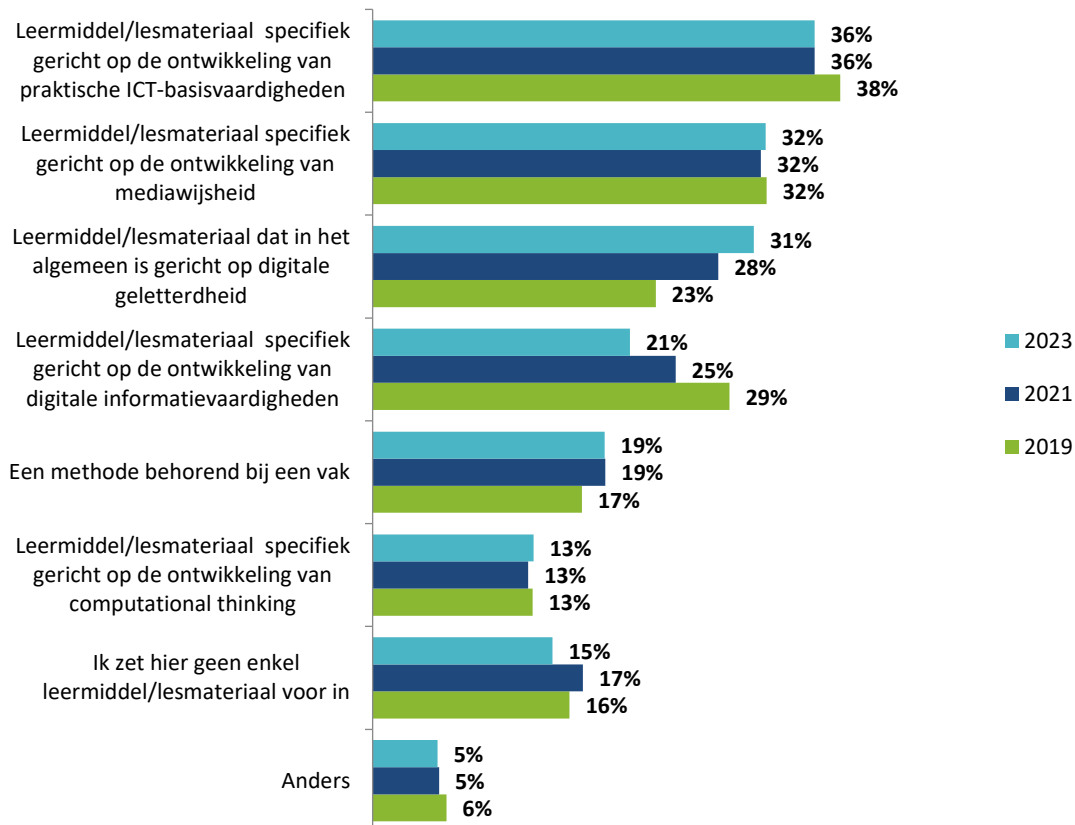
Per saldo is de structurele aandacht voor digitale geletterdheid iets lager dan in 2021.

Per saldo besteedt (evenals bij de vorige meting) 84% van de leerkrachten dus (structureel of incidenteel) aandacht aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Uit de onderstaande resultaten blijkt dat de aandacht per bouw toeneemt.

Resultaten 2023	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Ik besteed daar in een aantal vakken aandacht aan	19%	22%	34%	37%	44%	44%	45%	49%	37%
Het is via projecten in ons onderwijs verweven	26%	30%	20%	29%	34%	35%	41%	38%	31%
Ik besteed daar in aparte lessen voor digitale geletterdheid aandacht aan	12%	14%	13%	18%	21%	27%	42%	34%	23%
Ik doe weleens een project	6%	7%	8%	13%	14%	15%	23%	26%	14%
Ik besteed daar in één vak aandacht aan	4%	5%	8%	6%	7%	7%	5%	6%	6%
Ik besteed daar in (bijna) alle vakken aandacht aan	2%	3%	2%	3%	5%	2%	7%	7%	4%
Ik besteed hier op geen enkele manier aandacht aan	33%	26%	25%	18%	10%	6%	3%	4%	16%
Anders	10%	10%	9%	5%	6%	5%	8%	4%	7%

Aan de leerkrachten die aandacht besteden aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen (per saldo 84% van de leerkrachten; zie pagina 17) hebben we gevraagd welke leermiddelen ze hiervoor inzetten. De meest gebruikte leermiddelen zijn leermiddelen die zich specifiek richten op praktische ICT-basisvaardigheden (36%). Er zijn weinig verschillen met de vorige metingen.

Welke leermiddelen zet u in om uw leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken? - gesteld aan leerkrachten die wel aandacht besteden aan digitale geletterdheid - Meerdere antwoorden mogelijk

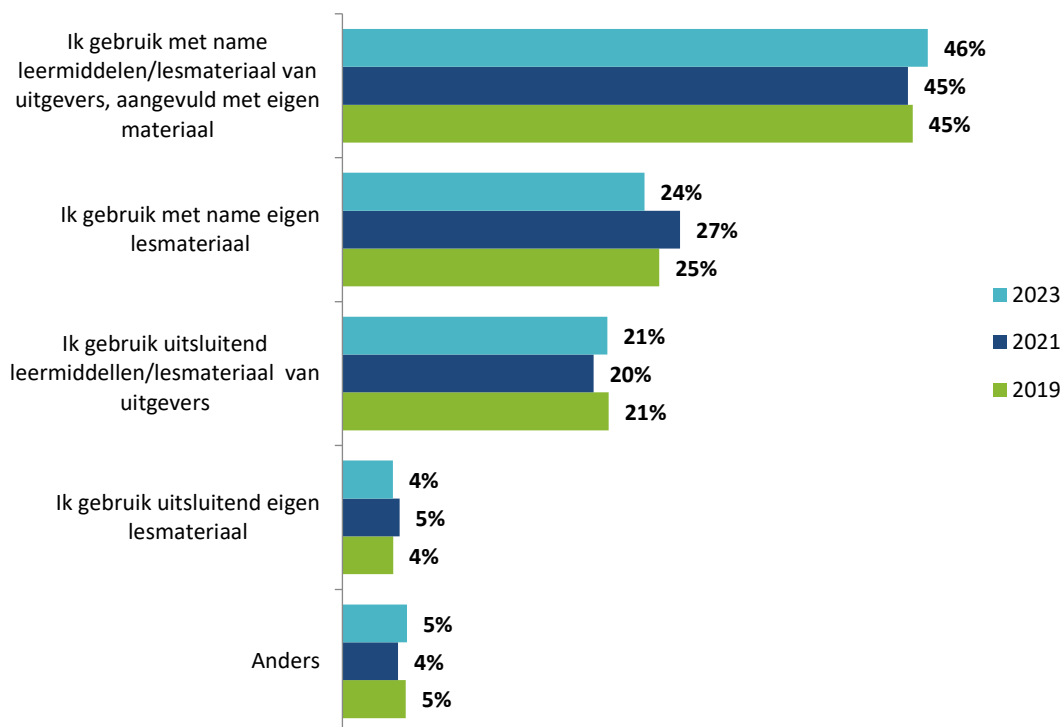
Tot en met groep 5 worden leermiddelen voor de praktische ICT-basisvaardigheden het meeste ingezet. Vanaf groep 6 worden leermiddelen gericht op mediawijsheid het meest ingezet.

Resultaten 2023	Groep 1 <i>(67%)</i>	Groep 2 <i>(74%)</i>	Groep 3 <i>(75%)</i>	Groep 4 <i>(82%)</i>	Groep 5 <i>(90%)</i>	Groep 6 <i>(94%)</i>	Groep 7 <i>(97%)</i>	Groep 8 <i>(96%)</i>	Totaal <i>(84%)</i>
Leermiddel/lesmateriaal specifiek gericht op de ontwikkeling van praktische ICT-basisvaardigheden	41%	37%	31%	30%	34%	37%	37%	40%	36%
Leermiddel/lesmateriaal specifiek gericht op de ontwikkeling van mediawijsheid	12%	14%	17%	18%	24%	38%	57%	59%	32%
Leermiddel/lesmateriaal dat in het algemeen is gericht op digitale geletterdheid	40%	33%	24%	29%	30%	30%	32%	32%	31%
Leermiddel/lesmateriaal specifiek gericht op de ontwikkeling van digitale Informatievaardigheden	8%	7%	10%	15%	22%	27%	36%	33%	21%
Een methode behorend bij een vak	10%	10%	32%	22%	24%	19%	16%	14%	19%
Leermiddel/lesmateriaal specifiek gericht op de ontwikkeling van computational thinking	15%	16%	11%	9%	9%	11%	18%	15%	13%
Ik zet hier geen enkel leermiddel voor in	12%	19%	17%	22%	16%	16%	8%	9%	15%
Anders	7%	7%	4%	6%	5%	5%	6%	4%	5%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep (zie pagina 18).

Aan de leerkrachten die leermiddelen/lesmateriaal inzetten om hun leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken (69% van alle leerkrachten¹), hebben we gevraagd wat voor soort leermiddelen ze hiervoor inzetten. Bijna de helft (46%) zet hiervoor met name lesmateriaal van uitgevers in, aangevuld met eigen materiaal.

Wat voor soort leermiddelen zet u in om uw leerlingen (meer) digitaal geletterd maken? - gesteld aan leerkrachten die wel aandacht besteden aan digitale geletterdheid door de inzet van leermiddelen -

De verschillen naar groep zijn niet groot. Voor elke groep geldt dat de meest gekozen optie het gebruik van lesmateriaal van uitgevers is, aangevuld met eigen materiaal.

Resultaten 2023	Groep 1 (55%)	Groep 2 (56%)	Groep 3 (60%)	Groep 4 (61%)	Groep 5 (72%)	Groep 6 (77%)	Groep 7 (86%)	Groep 8 (85%)	Totaal (69%)
Ik gebruik met name lesmateriaal van uitgevers, aangevuld met eigen materiaal	42%	40%	42%	42%	49%	48%	52%	49%	46%
Ik gebruik met name eigen lesmateriaal	28%	29%	16%	24%	23%	30%	23%	22%	24%
Ik gebruik uitsluitend lesmateriaal van uitgevers	19%	19%	33%	23%	19%	15%	16%	22%	21%
Ik gebruik uitsluitend eigen lesmateriaal	5%	7%	6%	5%	4%	3%	2%	2%	4%
Anders	6%	5%	3%	5%	5%	4%	7%	4%	5%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen door de inzet van leermiddelen/lesmateriaal. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

¹ Als volgt berekend: 84% van de leerkrachten besteedt aandacht aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. En van deze groep zet 82% hiervoor een leermiddel/lesmateriaal/methode in.

Tot slot hebben we aan de leerkrachten die bij één of meer vakken aandacht besteden aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen (46% van alle leerkrachten), gevraagd bij welke vakken dat gebeurt. Hierbij hebben we een onderscheid gemaakt tussen de onderbouw aan de ene kant en de middenbouw/bovenbouw aan de andere kant.

In de onderbouw wordt de aandacht voor digitale geletterdheid met name ingezet bij voorbereidend rekenen en taalontwikkeling en beginnende geletterdheid.

Resultaten 2023	Groep 1 (25%)	Groep 2 (28%)
Taalontwikkeling en beginnende geletterdheid	91%	94%
Vorbereidend rekenen	78%	84%
Muziek	40%	41%
Engels	25%	30%
Spelontwikkeling	28%	21%
Motorische ontwikkeling	22%	27%
Sociale-emotionele ontwikkeling (vaak met een methode)	26%	21%
Beeldende vorming: tekenen, handvaardigheid	16%	21%
Bewegingsonderwijs	10%	12%
Godsdienst of levensbeschouwing	11%	10%
Drama	9%	5%
Anders	5%	8%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen bij één of meerdere vakken. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

In de middenbouw en bovenbouw wordt de aandacht voor digitale geletterdheid met name ingezet bij taal, aardrijkskunde (met name vanaf groep 5), geschiedenis (met name vanaf groep 5), rekenen/wiskunde (met name in groep 3 en 4), natuur en techniek en spelling.

Resultaten 2023	Groep 3 <i>(43%)</i>	Groep 4 <i>(46%)</i>	Groep 5 <i>(54%)</i>	Groep 6 <i>(53%)</i>	Groep 7 <i>(56%)</i>	Groep 8 <i>(59%)</i>
Taal	55%	62%	67%	69%	68%	66%
Aardrijkskunde	24%	45%	69%	72%	78%	79%
Natuur en techniek	30%	48%	64%	73%	72%	73%
Geschiedenis	21%	43%	66%	73%	76%	75%
Rekenen/wiskunde	78%	64%	43%	33%	38%	36%
Spelling	45%	61%	46%	33%	35%	36%
Lezen	76%	38%	33%	29%	29%	28%
Sociaal-emotionele ontwikkeling	18%	19%	27%	36%	40%	48%
Engels	8%	13%	18%	23%	34%	36%
Beeldende vorming: tekenen, handvaardigheid	8%	15%	20%	15%	25%	22%
Verkeer	6%	21%	15%	14%	26%	11%
Muziek	7%	12%	13%	8%	12%	11%
Staatsinrichting	0%	3%	6%	7%	13%	18%
Godsdienst of levensbeschouwing	1%	5%	7%	6%	9%	10%
Schrijven (handschriftontwikkeling)	3%	4%	4%	2%	4%	5%
Drama	0%	1%	1%	1%	3%	2%
Bewegingsonderwijs	1%	3%	2%	0%	1%	1%
Anders	8%	10%	10%	11%	14%	10%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen bij één of meerdere vakken. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

Indien structurele aandacht aan digitale geletterdheid: frequentie en behoefte aan meer aandacht

Aan leerkrachten die structureel aandacht besteden aan digitale geletterdheid (71% van de leerkrachten; zie pagina 17) is voor elk van de vier onderdelen (praktische ICT-basisvaardigheden, computational thinking, digitale informatievaardigheden en mediawijsheid) van digitale geletterdheid gevraagd:

1. Hoe vaak ze hieraan aandacht besteden (frequentie).
2. Of die aandacht volgens hen voldoende is om leerlingen dit aan te leren.

Hieronder staat het overall beeld voor de huidige meting weergegeven. Aan praktische ICT-basisvaardigheden wordt de meeste aandacht besteed, gevolgd door informatievaardigheden en mediawijsheid. De minste aandacht is er voor computational thinking. Er zijn weinig verschillen met de vorige meting (zie de volgende pagina).

Overall beeld 2023

	Praktische ICT-basisvaardigheden	Computational thinking	Digitale Informatievaardigheden	Mediawijsheid
1. Frequentie aandacht				
Elke dag	10%	3%	3%	3%
Aantal keer per week	26%	8%	20%	13%
Circa één keer per week	37%	25%	37%	34%
Minder dan één keer per week	21%	32%	25%	36%
Nooit	4%	31%	13%	11%
Anders	2%	2%	2%	4%
2. Voldoende aandacht				
Ruim voldoende	11%	5%	8%	8%
Voldoende	40%	27%	44%	46%
Onvoldoende	40%	51%	38%	37%
Weet niet	9%	16%	10%	9%

De meeste aandacht besteden leerkrachten aan het onderdeel praktische ICT-basisvaardigheden. De helft van de leerkrachten vindt dat ze onvoldoende aandacht kunnen geven aan computational thinking.

Hieronder staan de resultaten van de vorige metingen (met de toen gehanteerde terminologie).

Overall beeld <u>2021</u>	ICT-basisvaardigheden	Computational thinking	Informatievaardigheden	Mediawijsheid
1. Frequentie aandacht				
Elke dag	12%	4%	5%	2%
Aantal keer per week	26%	12%	25%	13%
Circa één keer per week	36%	29%	37%	35%
Minder dan één keer per week	20%	28%	21%	35%
Nooit	4%	26%	11%	12%
Anders	2%	2%	2%	2%
2. Voldoende aandacht				
Ruim voldoende	10%	9%	10%	7%
Voldoende	41%	30%	46%	45%
Onvoldoende	41%	48%	35%	38%
Weet niet	8%	14%	9%	10%

Overall beeld <u>2019</u>	ICT-basisvaardigheden	Computational thinking	Informatievaardigheden	Mediawijsheid
1. Frequentie aandacht				
Elke dag	17%	3%	6%	4%
Aantal keer per week	30%	16%	26%	15%
Circa één keer per week	32%	32%	37%	34%
Minder dan één keer per week	14%	19%	16%	28%
Nooit	4%	26%	13%	13%
Anders	3%	4%	3%	6%
2. Voldoende aandacht				
Ruim voldoende	11%	5%	8%	7%
Voldoende	37%	29%	43%	43%
Onvoldoende	44%	50%	39%	39%
Weet niet	8%	16%	10%	11%

Op deze en de volgende pagina staan de resultaten voor de huidige meting per groep weergegeven.

Praktische ICT-basis-vaardigheden	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Resultaten 2023	<i>(54%)</i>	<i>(57%)</i>	<i>(61%)</i>	<i>(70%)</i>	<i>(79%)</i>	<i>(81%)</i>	<i>(85%)</i>	<i>(86%)</i>	<i>(71%)</i>
1. Frequentie aandacht									
Elke dag	12%	13%	12%	13%	12%	7%	10%	7%	10%
Aantal keer per week	27%	29%	21%	24%	29%	27%	24%	26%	26%
Circa één keer per week	35%	35%	39%	36%	32%	39%	36%	44%	37%
Minder dan één keer per week	19%	19%	19%	21%	23%	22%	25%	17%	21%
Nooit	4%	2%	7%	5%	4%	3%	3%	2%	4%
Anders	3%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	3%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	17%	15%	11%	8%	10%	7%	11%	9%	11%
Voldoende	45%	55%	38%	36%	35%	35%	39%	44%	40%
Onvoldoende	26%	20%	37%	46%	48%	50%	43%	42%	40%
Weet niet	12%	11%	14%	10%	7%	8%	7%	5%	9%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

Computational thinking	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Resultaten 2023	<i>(54%)</i>	<i>(57%)</i>	<i>(61%)</i>	<i>(70%)</i>	<i>(79%)</i>	<i>(81%)</i>	<i>(85%)</i>	<i>(86%)</i>	<i>(71%)</i>
1. Frequentie aandacht									
Elke dag	9%	8%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	3%
Aantal keer per week	16%	12%	7%	8%	6%	6%	4%	7%	8%
Circa één keer per week	31%	23%	19%	23%	29%	19%	29%	25%	25%
Minder dan één keer per week	18%	27%	28%	28%	33%	37%	36%	42%	32%
Nooit	23%	29%	44%	38%	28%	36%	28%	22%	31%
Anders	3%	1%	2%	2%	2%	1%	3%	3%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	9%	13%	7%	5%	3%	2%	6%	3%	5%
Voldoende	44%	41%	23%	24%	25%	18%	25%	27%	27%
Onvoldoende	26%	24%	44%	54%	60%	67%	56%	60%	51%
Weet niet	21%	22%	27%	17%	12%	13%	14%	10%	16%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

Digitale Informatievaardigheden Resultaten 2023	Groep 1 (54%)	Groep 2 (57%)	Groep 3 (61%)	Groep 4 (70%)	Groep 5 (79%)	Groep 6 (81%)	Groep 7 (85%)	Groep 8 (86%)	Totaal (71%)
---	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	-----------------

1. Frequentie aandacht									
Elke dag	4%	4%	2%	2%	3%	3%	2%	4%	3%
Aantal keer per week	17%	15%	7%	12%	17%	27%	33%	28%	20%
Circa één keer per week	31%	34%	23%	33%	38%	44%	39%	47%	37%
Minder dan één keer per week	20%	19%	33%	35%	34%	21%	20%	18%	25%
Nooit	27%	26%	33%	17%	6%	4%	3%	1%	13%
Anders	1%	3%	2%	1%	1%	1%	2%	2%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	8%	8%	6%	5%	4%	8%	12%	11%	8%
Voldoende	47%	47%	29%	36%	37%	47%	52%	56%	44%
Onvoldoende	22%	25%	42%	51%	53%	40%	32%	30%	38%
Weet niet	23%	19%	23%	8%	6%	5%	5%	3%	10%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

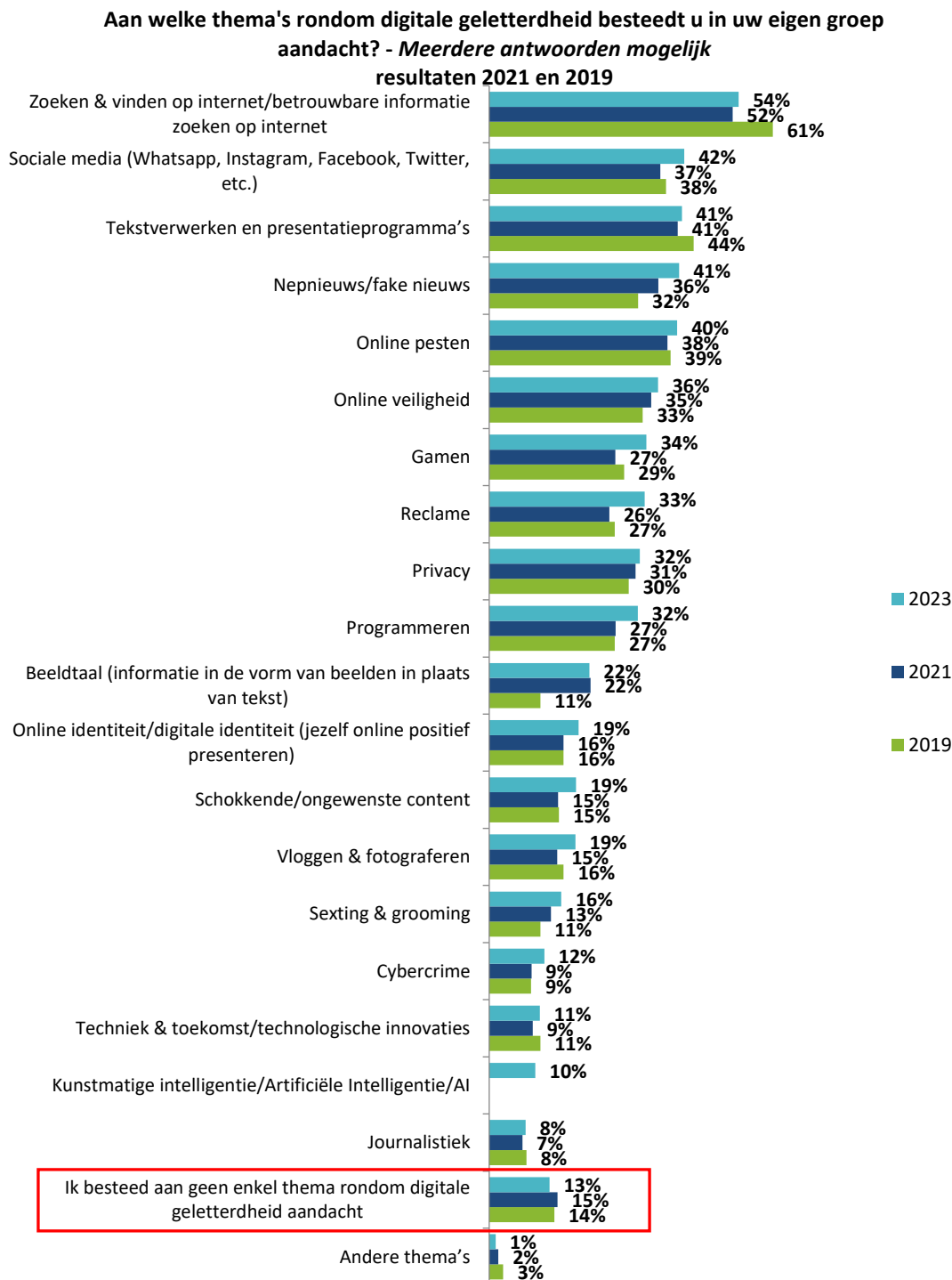
Mediawijsheid Resultaten 2023	Groep 1 (54%)	Groep 2 (57%)	Groep 3 (61%)	Groep 4 (70%)	Groep 5 (79%)	Groep 6 (81%)	Groep 7 (85%)	Groep 8 (86%)	Totaal (71%)
-------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	-----------------

1. Frequentie aandacht									
Elke dag	2%	3%	2%	1%	3%	3%	4%	4%	3%
Aantal keer per week	9%	11%	6%	10%	12%	13%	17%	19%	13%
Circa één keer per week	34%	31%	26%	35%	34%	33%	39%	36%	34%
Minder dan één keer per week	26%	35%	37%	37%	39%	43%	33%	36%	36%
Nooit	23%	19%	27%	15%	8%	4%	1%	0%	11%
Anders	5%	2%	2%	2%	4%	3%	5%	5%	4%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	9%	8%	6%	6%	4%	5%	14%	12%	8%
Voldoende	44%	51%	39%	41%	40%	45%	47%	56%	46%
Onvoldoende	30%	23%	36%	45%	50%	43%	36%	29%	37%
Weet niet	17%	17%	18%	8%	7%	7%	4%	2%	9%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

5.5 Aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid

We hebben alle leerkrachten (ook aan leerkrachten die eerder aangeven hebben geen aandacht te besteden aan digitale geletterdheid) gevraagd aan welke thema's rondom digitale geletterdheid ze aandacht besteden in hun eigen groep. Leerkrachten besteden de meeste aandacht aan het thema "zoeken & vinden op internet" (54%). Van de leerkrachten besteedt 13% (2021: 15%) aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht.

We hebben gevraagd naar de redenen om aan geen enkel thema aandacht te besteden. De meest genoemde redenen zijn:

- Kinderen zijn te jong (met name genoemd door leerkrachten uit groep 1 tot en met 3).
- We zijn er als school niet mee bezig.
- Er zijn andere prioriteiten.

Significante verschillen:

- Leerkrachten van montessorischolen doen meer aan: programmeren (43%; 2021: 45%). Ze besteden minder aandacht aan: kunstmatige intelligentie (3%).
- Leerkrachten van vrijescholen geven vaker aan aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht te besteden: 39% (2021: 46%) van de leerkrachten van een vrijeschool besteedt aan geen enkel thema aandacht. Ook besteden ze minder aandacht aan: privacy (15%), nepnieuws (21%), zoeken en vinden op internet (30%), gamen (19%), kunstmatige intelligentie (3%), reclame (9%) en tekstverwerken en presentatieprogramma's (24%).
- Leerkrachten van scholen met meer dan 75% of meer achterstandsl leerlingen geven vaker aan aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht te besteden: 22% van deze leerkrachten besteedt aan geen enkel thema aandacht. Ook besteden ze minder aandacht aan: zoeken & vinden op internet (42%; 2021: 38%) en tekstverwerken en presentatieprogramma's (29%; 2021: 29%).
- Leerkrachten van Jenaplanscholen besteden meer aandacht aan zoeken & vinden op internet 20en beeldtaal (32%; 2021: 32%).
- Leerkrachten van Daltonscholen besteden meer aandacht aan gamen (42%; 2021: 36%).
- Leerkrachten van 60 jaar en ouder besteden vaker aan geen enkel thema aandacht (22%; 2021: 20%).

Een ruime meerderheid van de leerkrachten (87%; 2021: 85%; 2019: 86%) besteedt aandacht aan minimaal één thema rondom digitale geletterdheid.

Uit de onderstaande resultaten blijkt dat vanaf groep 5 voor vrijwel alle leerkrachten geldt dat er minimaal aan één thema rondom digitale geletterdheid aandacht wordt besteed.

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Zoeken & vinden op internet/betrouwbare informatie zoeken op internet	22%	25%	34%	54%	69%	72%	81%	76%	54%
Sociale media (Whatsapp, Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	6%	7%	19%	28%	46%	65%	82%	84%	42%
Tekstverwerken en presentatieprogramma's	2%	6%	20%	39%	58%	66%	71%	73%	41%
Nepnieuws/fake nieuws	5%	6%	20%	33%	50%	59%	76%	80%	41%
Online pesten	1%	1%	13%	25%	44%	68%	87%	87%	40%
Online veiligheid	5%	9%	17%	26%	37%	50%	70%	76%	36%
Gamen	15%	22%	27%	31%	37%	39%	50%	50%	34%
Reclame	18%	22%	26%	32%	37%	36%	53%	44%	33%
Privacy	6%	6%	18%	23%	33%	50%	58%	65%	32%
Programmeren	35%	32%	25%	21%	27%	34%	42%	39%	32%
Beeldtaal (informatie in de vorm van beelden in plaats van tekst)	27%	30%	19%	21%	18%	15%	20%	21%	22%
Online identiteit/digitale identiteit (jezelf online positief presenteren)	1%	0%	5%	10%	17%	30%	39%	51%	19%
Schokkende/ongewenste content	2%	3%	7%	8%	17%	26%	42%	46%	19%
Vloggen & fotograferen	10%	10%	10%	15%	18%	22%	33%	31%	19%
Sexting & grooming	0%	0%	1%	0%	6%	17%	44%	55%	16%
Cybercrime	0%	0%	2%	1%	7%	14%	32%	38%	12%
Techniek & toekomst/technologische innovaties	6%	7%	4%	6%	14%	14%	17%	20%	11%
Kunstmatige intelligentie/Artificiële Intelligentie/AI	0%	2%	1%	4%	6%	12%	26%	29%	10%
Journalistiek	1%	1%	2%	7%	8%	11%	18%	17%	8%
Ik besteed aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht	29%	27%	23%	13%	5%	3%	0%	0%	13%
Anders	3%	4%	2%	1%	0%	1%	0%	0%	1%

6 RESULTATEN: RANDVOORWAARDEN EN MOGELIJKE KNELPUNTEN

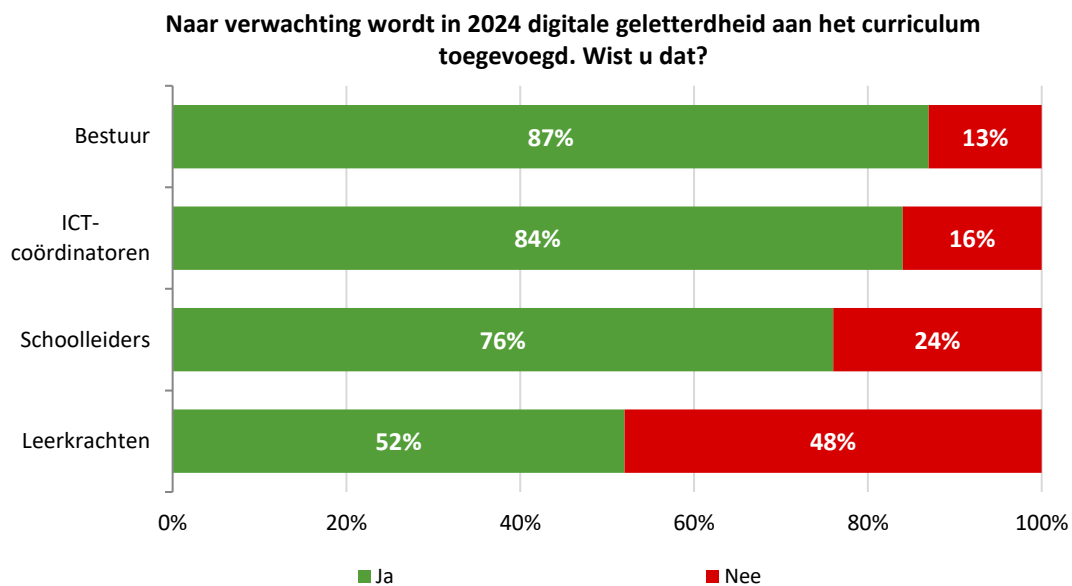
6.1 Inleiding

Om leerlingen op school (meer) digitaal geletterd te kunnen maken, zal er aan een aantal randvoorwaarden voldaan moeten worden. Ook kan het zijn dat er bepaalde knelpunten zijn die het lastig maken (verder) te werken aan de digitale geletterdheid van leerlingen. Als het gaat om de knelpunten en de randvoorwaarden voor de (verdere) ontwikkeling van digitale geletterdheid dan hebben we de volgende zaken in kaart gebracht:

- Bekendheid toevoeging digitale geletterdheid aan curriculum (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 6.2).
- De mate waarin er een noodzaak wordt gezien om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 6.3).
- De aandacht van ouders voor digitale geletterdheid (beantwoord door leerkrachten; paragraaf 6.4).
- Sturen op digitale geletterdheid op bovenschools niveau (beantwoord door bovenschools bestuurders; paragraaf 6.5).
- Sturen op digitale geletterdheid op schoolniveau (beantwoord door schoolleiders; paragraaf 6.6).
- Planmatig werken aan digitale geletterdheid op bovenschools niveau (beantwoord door schoolleiders en leerkrachten; paragraaf 6.7).
- Planmatig werken aan digitale geletterdheid op schoolniveau (beantwoord door schoolleiders en leerkrachten; paragraaf 6.8).
- Externe ondersteuning die de school bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid krijgt (beantwoord door schoolleiders; paragraaf 6.9).
- Behoeftte aan extra ondersteuning op school- en bestuursniveau (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 6.10).
- Behoeftte aan extra ondersteuning op individueel niveau (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 6.11).
- Software die digitale geletterdheid ondersteunt (beantwoord door ICT-coördinatoren; paragraaf 6.12).
- Belangrijkste knelpunten als het gaat om de leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 6.13).
- Tips en suggesties (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 6.14).

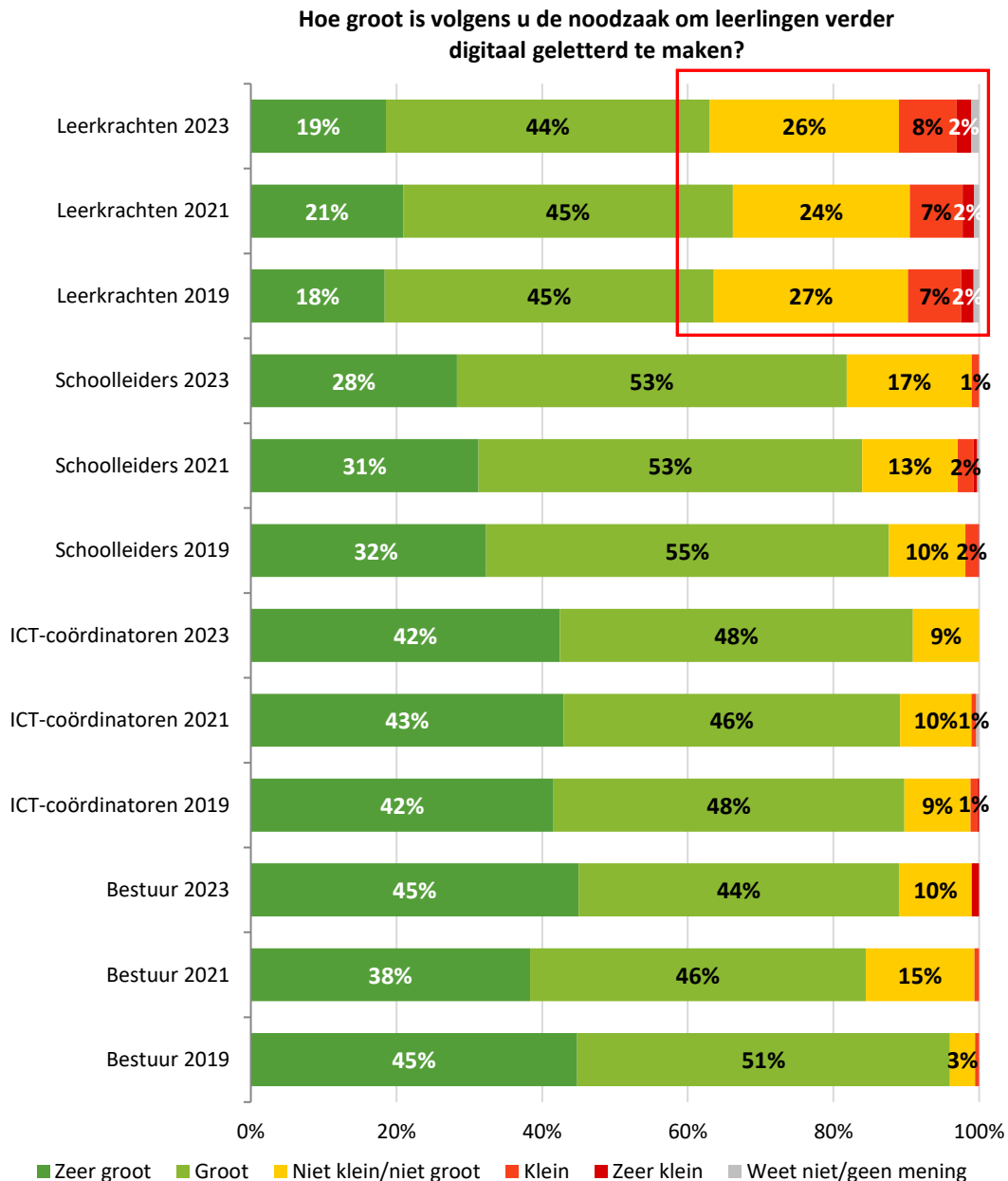
6.2 Bekendheid toevoeging digitale geletterdheid aan curriculum

Naar verwachting wordt in 2024 digitale geletterdheid aan het curriculum toegevoegd. De bekendheid hiermee is het hoogste onder het schoolbestuur (87%). De bekendheid onder leerkrachten is het laagste (52%).

6.3 Noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken

Aan schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders hebben we gevraagd hoe groot volgens hen de noodzaak is om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken. Opvallend is dat leerkrachten (evenals bij de vorige metingen) deze noodzaak (relatief gezien) het kleinst vinden: 36% vindt de noodzaak niet (zeer) groot.

Uit analyses blijkt dat leerkrachten die een kleinere noodzaak zien, ook veel lagere scores hebben op de digitale geletterdheid van hun leerlingen. Het is dus niet zo dat de noodzaak klein is, omdat de digitale geletterdheid van hun leerlingen reeds op orde is. Dit beeld was ook bij de vorige meting te zien.

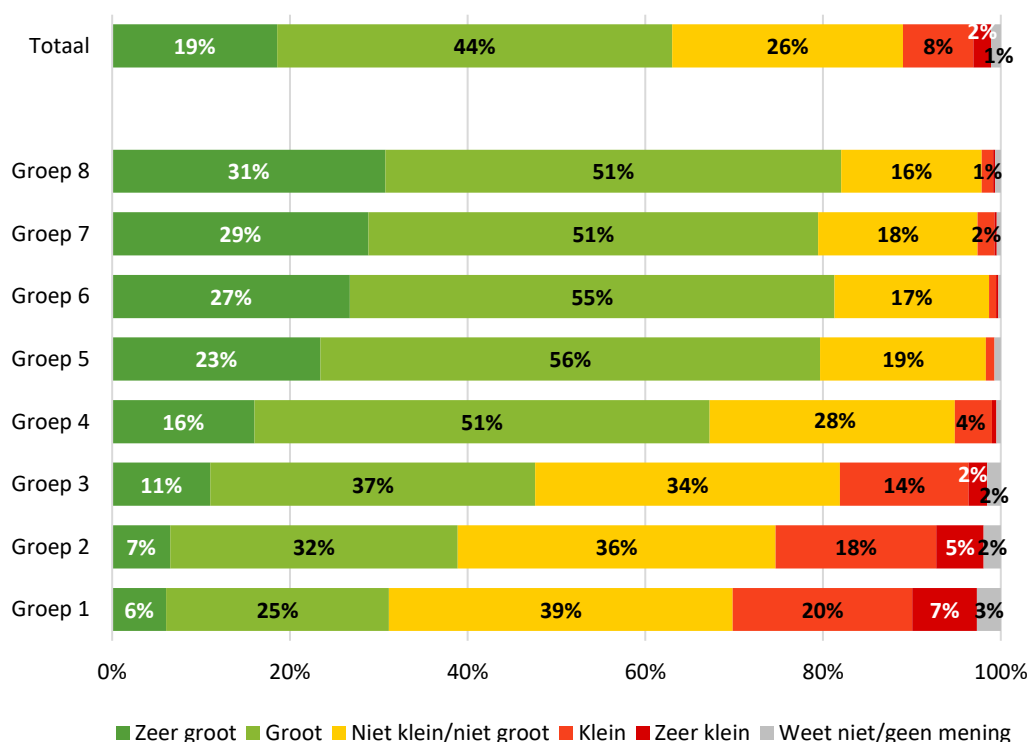
Significant verschil:

- Leerkrachten van vrijescholen zien een kleinere noodzaak: 50% (2021: 44%) vindt de noodzaak (zeer) klein.

63% van de leerkrachten (2021: 66%) ziet het als een (zeer) grote noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken. 36% van de leerkrachten (2021: 33%) vindt de noodzaak niet (zeer) groot.

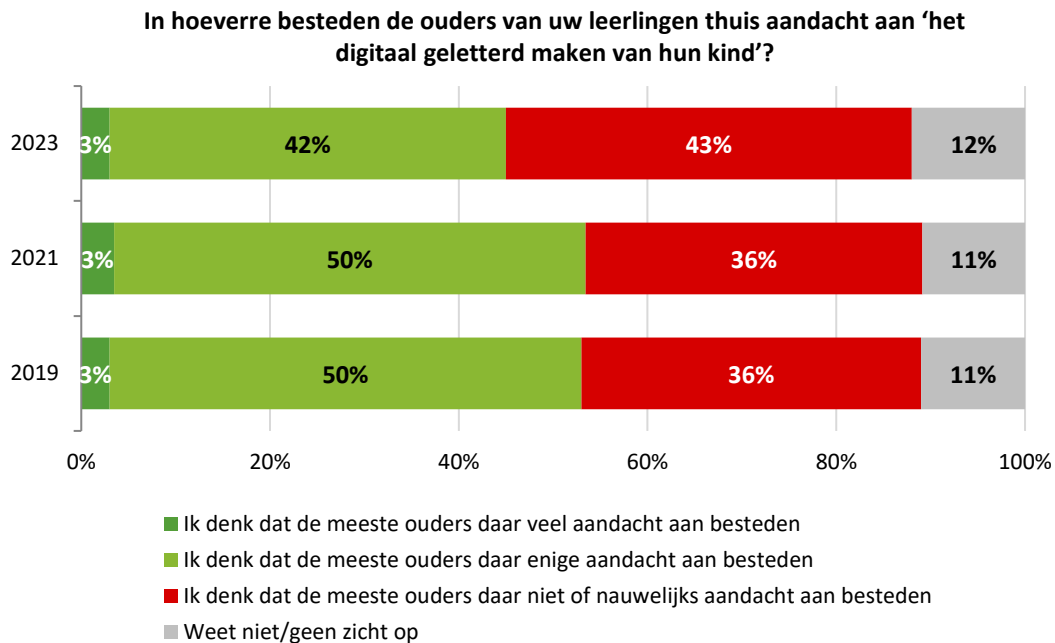
Uit de onderstaande grafiek blijkt dat de noodzaak voor de (verdere) ontwikkeling van de digitale geletterdheid van leerlingen vanaf groep 4 beduidend hoger wordt, aldus de leerkrachten.

Hoe groot is volgens u de noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken?

6.4 Aandacht ouders voor digitale geletterdheid

Leerkrachten hebben we gevraagd in hoeverre ze de indruk hebben dat ouders thuis aandacht besteden aan 'het digitaal geletterd maken van hun kind'. Iets minder dan de helft (45%) van de leerkrachten denkt dat ouders daar veel of enige aandacht aan besteden. De resultaten laten een duidelijke teruggang zien in vergelijking met de vorige metingen.

Significante verschillen:

- Naarmate het percentage achterstandsleerlingen op school toeneemt, neemt de aandacht van de ouders naar de inschatting van leerkrachten af. De inschattingen van de leerkrachten zijn als volgt:
 - Leerkrachten van scholen met 25% tot 50% achterstandsleerlingen: 29% (2021: 36%) van de ouders besteedt er veel of enige aandacht aan.
 - Leerkrachten van scholen met 50% tot 75% achterstandsleerlingen: 16% (2021: 26%) van de ouders besteedt er veel of enige aandacht aan.
 - Leerkrachten van scholen met meer dan 75% achterstandsleerlingen: 12% (2021: 16%) van de ouders besteedt er veel of enige aandacht aan.

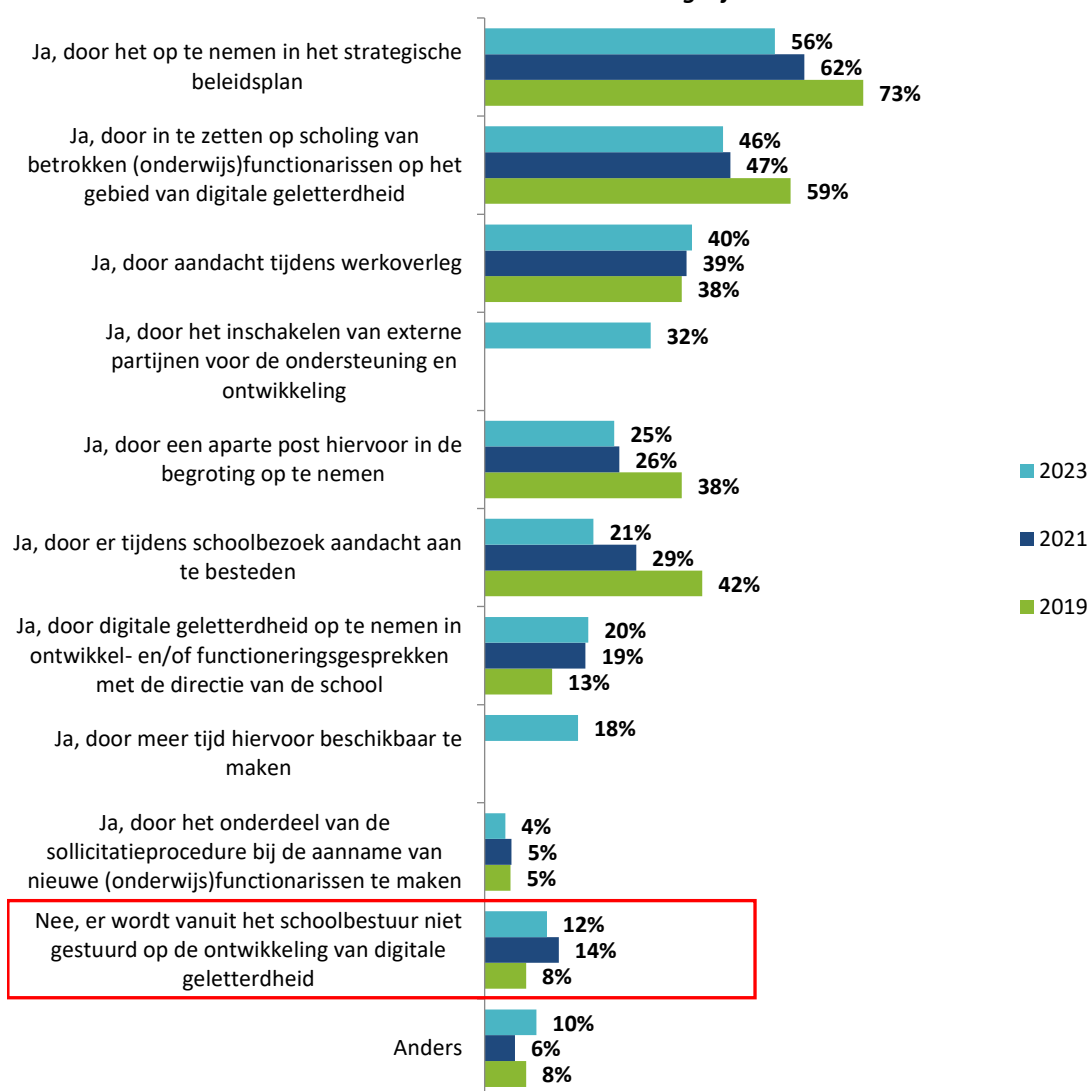
Iets minder dan de helft (45%) van de leerkrachten schat in dat ouders veel of enige aandacht besteden aan het digitaal geletterd maken van hun kinderen. Naarmate het percentage achterstandsleerlingen op school toeneemt, neemt de aandacht van de ouders hiervoor naar de inschatting van leerkrachten af.

6.5 Sturen op digitale geletterdheid op bovenschools niveau

Iets meer dan de helft (56%) van de schoolbesturen stuurt op de ontwikkeling van digitale geletterdheid door het op te nemen in het strategische beleidsplan. Ook scholing van betrokken (onderwijs)functionarissen wordt door iets minder dan de helft (46%) genoemd. Per saldo geeft 88% aan dat ze vanuit het schoolbestuur wel sturen op de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen. Ruim een tiende (12%) doet dat niet.

Stuurt uw schoolbestuur op de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen op de basisschoollocaties die onder uw bestuur vallen?

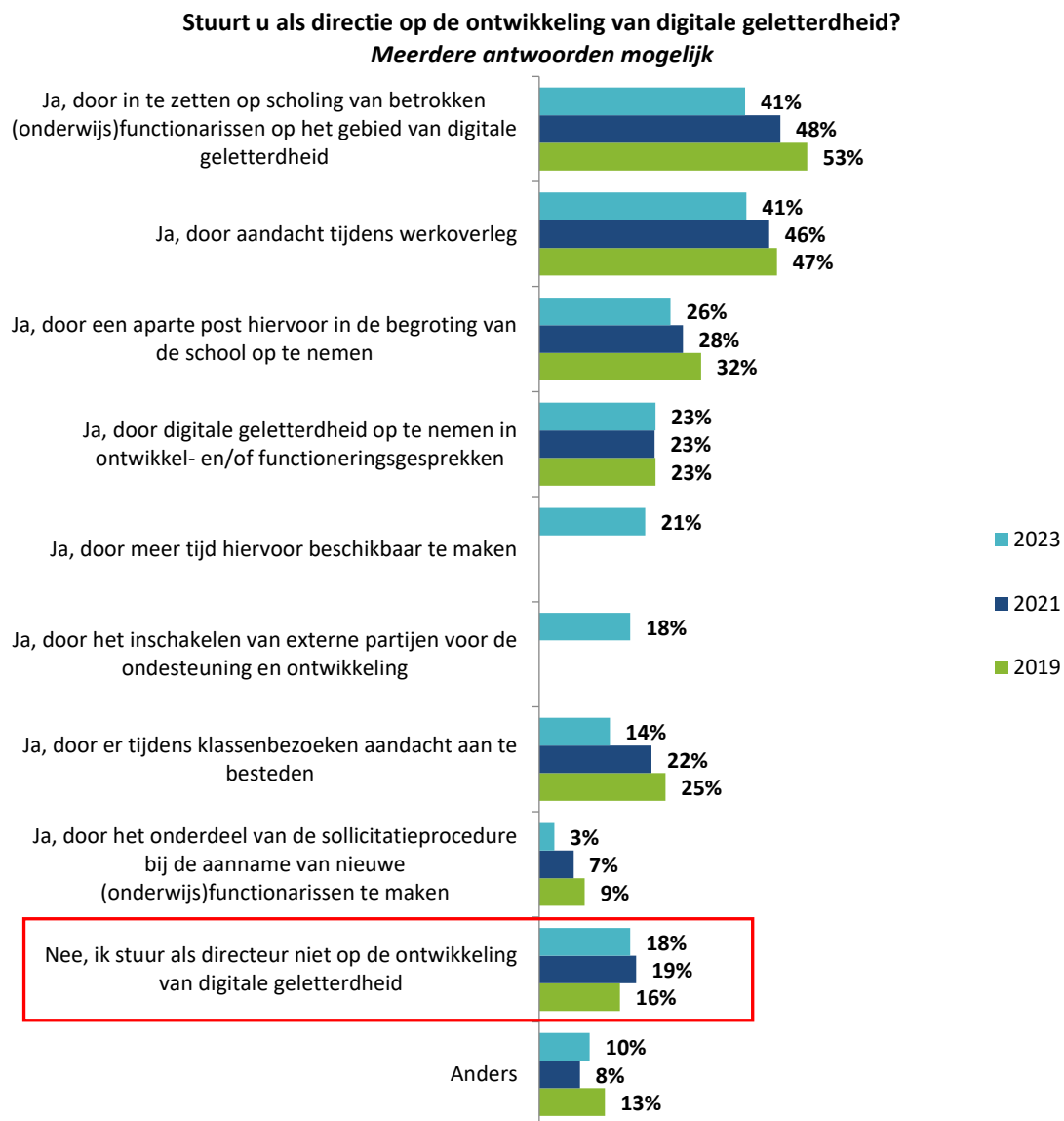
Meerdere antwoorden mogelijk

We hebben schoolleiders ook gevraagd of het schoolbestuur in hun beleving stuurt op de ontwikkeling van digitale geletterdheid. Van de schoolleiders vindt 24% (2021: 27%) dat er vanuit het bestuur niet wordt gestuurd op de ontwikkeling van digitale geletterdheid.

6.6 Sturen op digitale geletterdheid op schoolniveau

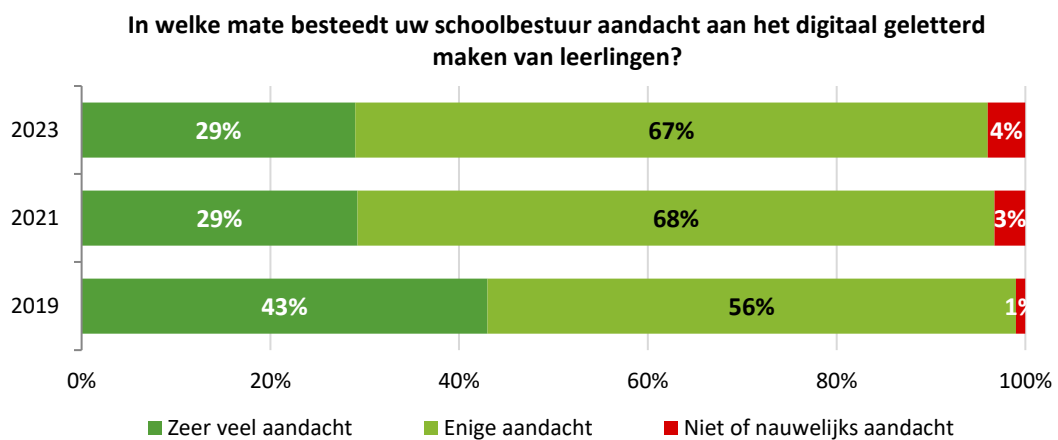
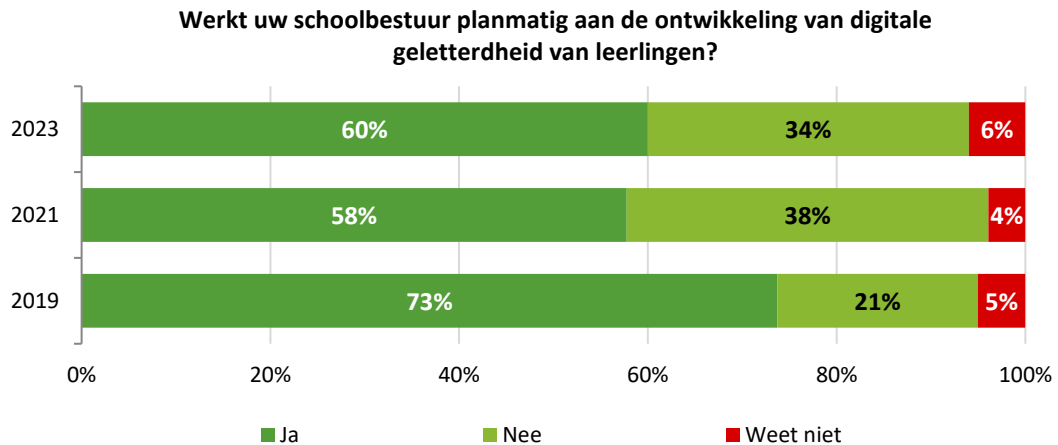
Ook aan de schoolleiders is gevraagd of ze sturen op digitale geletterdheid. Van de schoolleiders doet 41% dit door in te zetten op scholing van betrokken (onderwijs)functionarissen en aandacht voor het onderwerp tijdens werkoverleg. In vergelijking met de vorige meting besteden schoolleiders iets minder aandacht aan digitale geletterdheid door scholing en aandacht tijdens werkoverleg. Bijna een vijfde (18%) van de schoolleiders stuurt niet op de ontwikkeling van digitale geletterdheid.

Van de leerkrachten vindt 35% (2021: 37%) dat er door de schoolleiders niet wordt gestuurd op digitale geletterdheid.

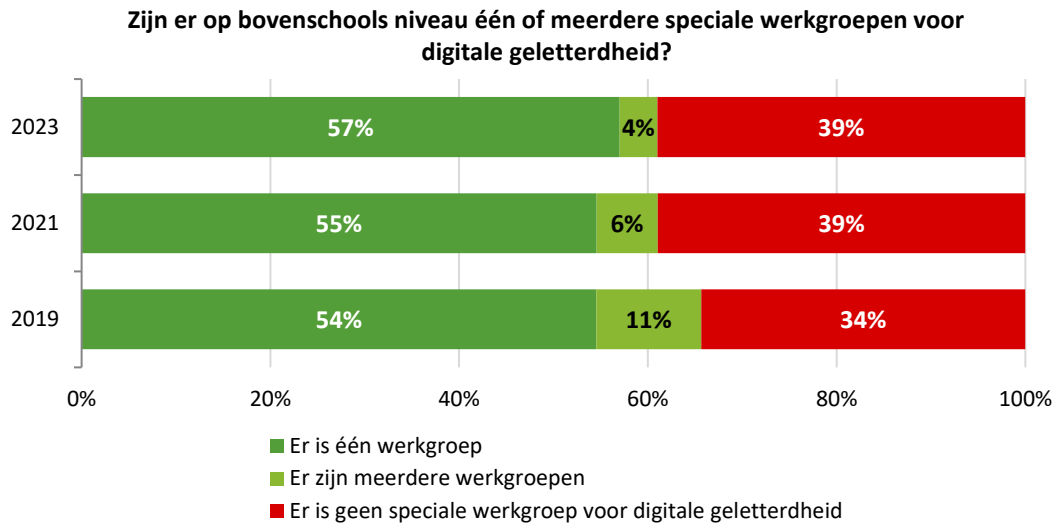
6.7 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op bovenschools niveau

Van de bestuurders geeft 60% aan dat het schoolbestuur planmatig werkt aan de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen. Ook besteedt vrijwel elk schoolbestuur, naar eigen zeggen, (zeer veel of enige) aandacht aan het digitaal geletterd maken van leerlingen. Er zijn weinig verschillen met de meting uit 2021.

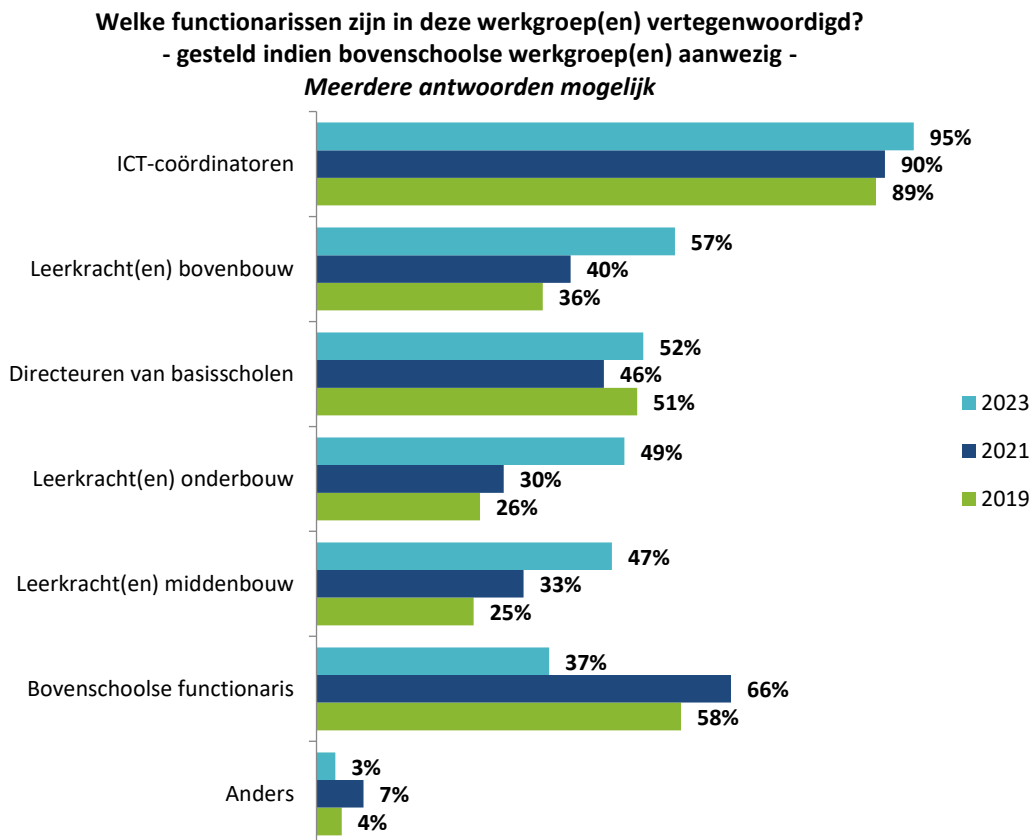

De aandacht van het bovenschools bestuur voor digitale geletterdheid is ongeveer gelijk gebleven in vergelijking met 2021.

Een meerderheid van de bestuurders (61%) geeft aan dat er op bovenschools niveau één of meerdere speciale werkgroepen zijn voor digitale geletterdheid.

In deze bovenschoolse werkgroep(en) voor digitale geletterdheid zijn bijna altijd ICT-coördinatoren (95%) vertegenwoordigd. De vertegenwoordiging van leerkrachten is duidelijk toegenomen.

We hebben ook gevraagd welke faciliteiten de leden van de werkgroep(en) krijgen. Het gaat dan met name om vrijgeroosterde tijd (70%), opleidingen (70%) en budget (55%).

6.8 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op schoolniveau

Aan twee onderzoeksgroepen (schoolleiders, ICT-coördinatoren en leerkrachten) hebben we gevraagd in welke mate er planmatig op school wordt gewerkt aan het digitaal geletterd maken van leerlingen (dit zijn de resultaten tot en met pagina 46).

Over het algemeen geven schoolleiders iets vaker (dan leerkrachten) aan dat er planmatig aan digitale geletterdheid van leerlingen wordt gewerkt. Per saldo wordt er iets vaker (dan bij de vorige metingen) planmatig aandacht besteed aan het digitaal geletterd maken van leerlingen. Zo geeft 27% van de schoolleiders aan dat er een specifiek plan voor digitale geletterdheid is. In 2019 was dit nog 15%.

Wordt er op uw school planmatig gewerkt aan het digitaal geletterd maken van uw leerlingen?

	Schoolleiders 2019	Schoolleiders 2021	Schoolleiders 2023	ICT- coördinatoren 2023 ²	Leerkrachten 2019	Leerkrachten 2021	Leerkrachten 2023
Ja, we hebben een specifiek plan opgesteld voor de ontwikkeling van digitale geletterdheid	15%	20%	27%	28%	8%	12%	14%
Ja, dat staat in ons schoolplan beschreven	25%	18%	27%	18%	13%	15%	16%
Ja, dat staat in een beleidsplan beschreven	26%	23%	20%	21%	9%	12%	12%
Ja, anders	12%	10%	11%	14%	6%	5%	6%
Nee, wij werken daar niet planmatig aan	38%	42%	38%	38%	56%	49%	45%
Weet niet	1%	1%	1%	4%	13%	13%	15%

Een meerderheid van de schoolleiders (62%) geeft aan dat er planmatig op school wordt gewerkt aan het digitaal geletterd maken van de leerlingen. 38% van de schoolleiders geeft aan dat er niet planmatig aan digitale geletterdheid wordt gewerkt.

² De vraag is deze meting voor het eerst voorgelegd aan ICT-coördinatoren.

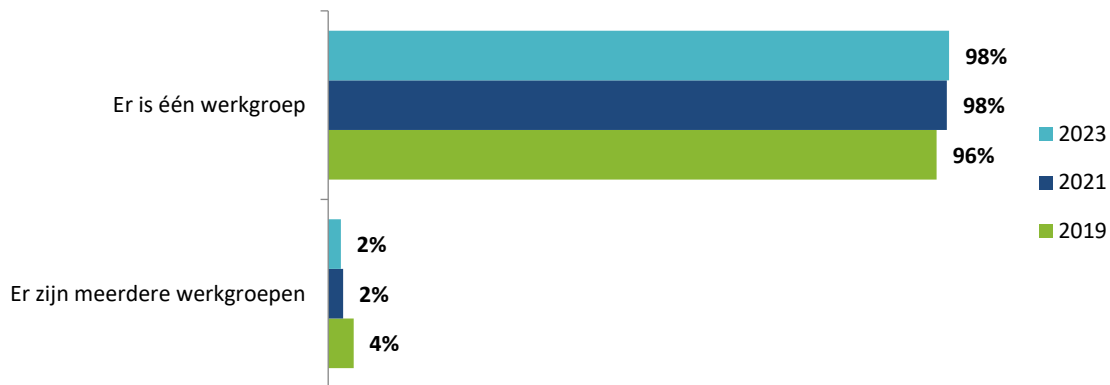
We hebben (alle) leerkrachten en schoolleiders gevraagd wat hun school nog meer doet bij het (verder) digitaal geletterd maken van leerlingen. Volgens een derde (34%) van de schoolleiders heeft de school een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid.

Wat doet uw school (nog meer) bij het (verder) digitaal geletterd maken van de leerlingen?	Schoolleiders			Leerkrachten		
	2019	2021	2023	2019	2021	2023
We hebben een coördinator voor digitale geletterdheid op school	Niet bevroegd		43%	Niet bevroegd		32%
Er is een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school	24%	36%	34%	19%	24%	20%
We schakelen hierbij de bibliotheek in	16%	13%	12%	10%	9%	8%
Het onderwerp digitale geletterdheid is een vast onderdeel van de vergaderingen op school	10%	13%	10%	3%	5%	5%
We schakelen hierbij andere organisaties in	10%	8%	8%	5%	5%	7%
We zijn lid van een regionale of landelijke werkgroep voor digitale geletterdheid	6%	5%	5%	2%	3%	2%
We schakelen hierbij bedrijven/ondernemingen in	6%	4%	5%	3%	3%	3%
We schakelen hierbij ouders in	7%	4%	3%	4%	2%	2%
Geen van bovenstaande dingen	32%	34%	20%	40%	35%	27%
Anders	25%	12%	14%	11%	9%	6%
Weet niet	1%	2%	3%	18%	18%	15%

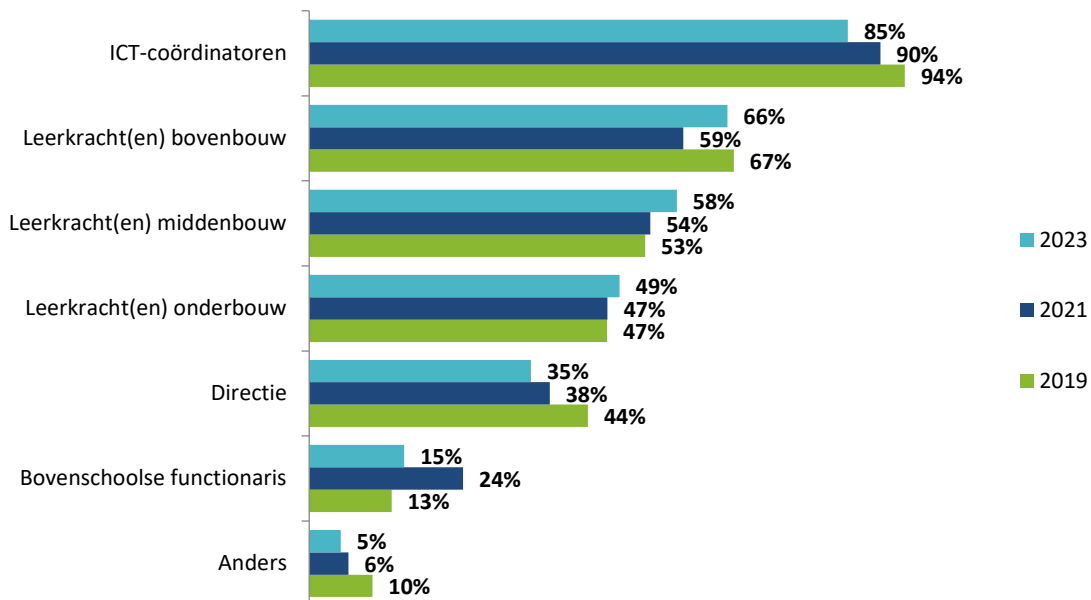
43% van de scholen heeft een coördinator voor digitale geletterdheid op school. Ongeveer een derde heeft een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid.

Aan de schoolleiders van de scholen die een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid hebben (34%; zie de vorige pagina), hebben we drie aanvullende vragen voorgelegd. In vrijwel alle gevallen (98%) gaat het om één werkgroep, waarin ook in 85% van de gevallen een ICT-coördinator is vertegenwoordigd. Verder blijkt uit de resultaten dat het aandeel van leerkrachten in de werkgroep per bouw toeneemt.

Zijn er op uw school één of meerdere speciale werkgroepen voor digitale geletterdheid? - gesteld indien er een speciale werkgroep(en) voor digitale geletterdheid aanwezig is - Meerdere antwoorden mogelijk

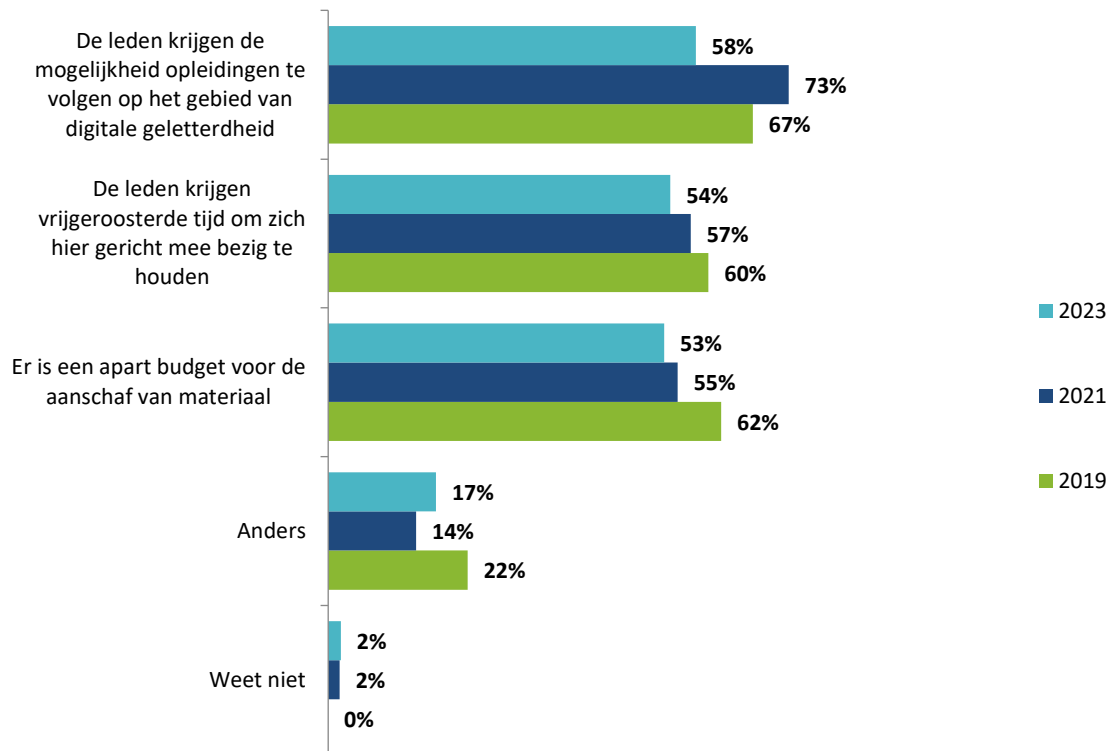

Welke functionarissen zijn in deze werkgroep(en) vertegenwoordigd? - gevraagd indien er een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school aanwezig is - Meerdere antwoorden mogelijk

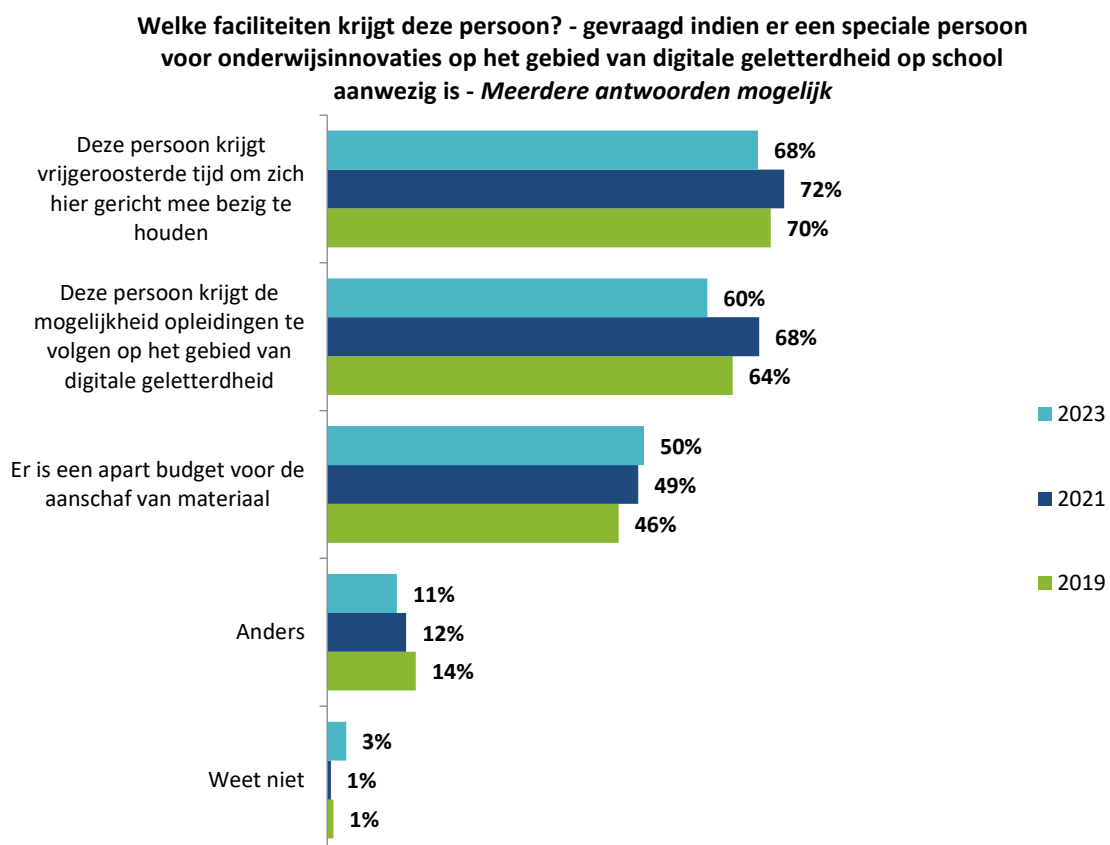
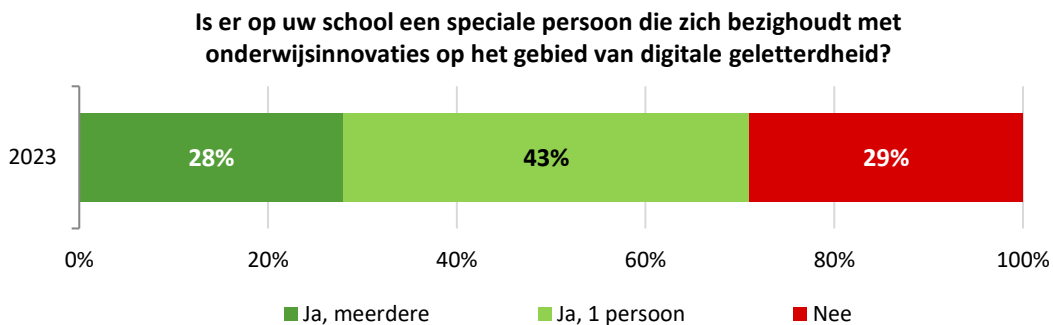
De leden van de speciale werkgroep voor digitale geletterdheid krijgen redelijk wat faciliteiten. De mogelijkheden om opleidingen te volgen zijn gedaald in vergelijking met de vorige meting (van 73% naar 58%).

Welke faciliteiten krijgen leden van deze werkgroep(en)? - gevraagd indien er een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school aanwezig is -
Meerdere antwoorden mogelijk

Speciale persoon onderwijsinnovaties digitale geletterdheid

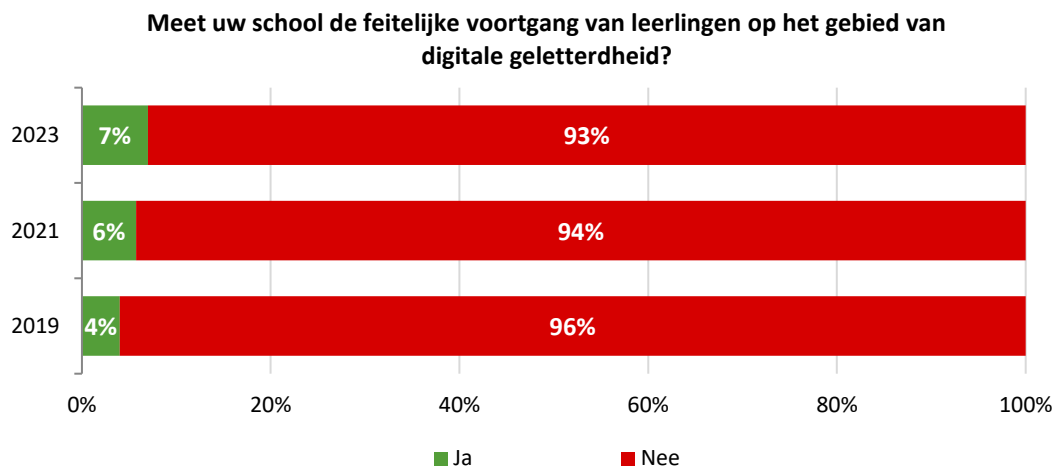
Aan alle schoolleiders is gevraagd of er op hun school een speciale persoon is die zich bezighoudt met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid. Van de scholen heeft 71% een of meerdere personen (bij de vorige meting was dit 60%; omdat de antwoordopties anders zijn is een verdere vergelijking niet mogelijk). Deze persoon/personen krijgt/krijgen met name vrijgeroosterde tijd (68%) om zich hiermee gericht bezig te houden, de mogelijkheid voor opleidingen (60%) en budget (50%).

71% van de scholen heeft minimaal één speciale persoon die zich bezighoudt met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid.

Meting voortgang digitale geletterdheid leerlingen

De feitelijke voortgang van de digitale geletterdheid van leerlingen wordt op 7% van de scholen gemeten (de vraag is beantwoord door de schoolleiders).

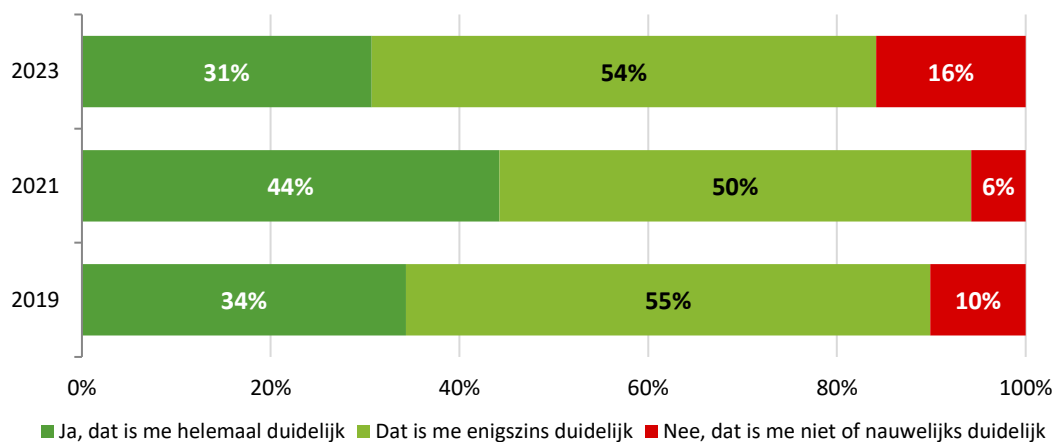

Een zeer klein gedeelte van de scholen (7%) meet de feitelijke voortgang van de digitale geletterdheid van de leerlingen.

Technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid

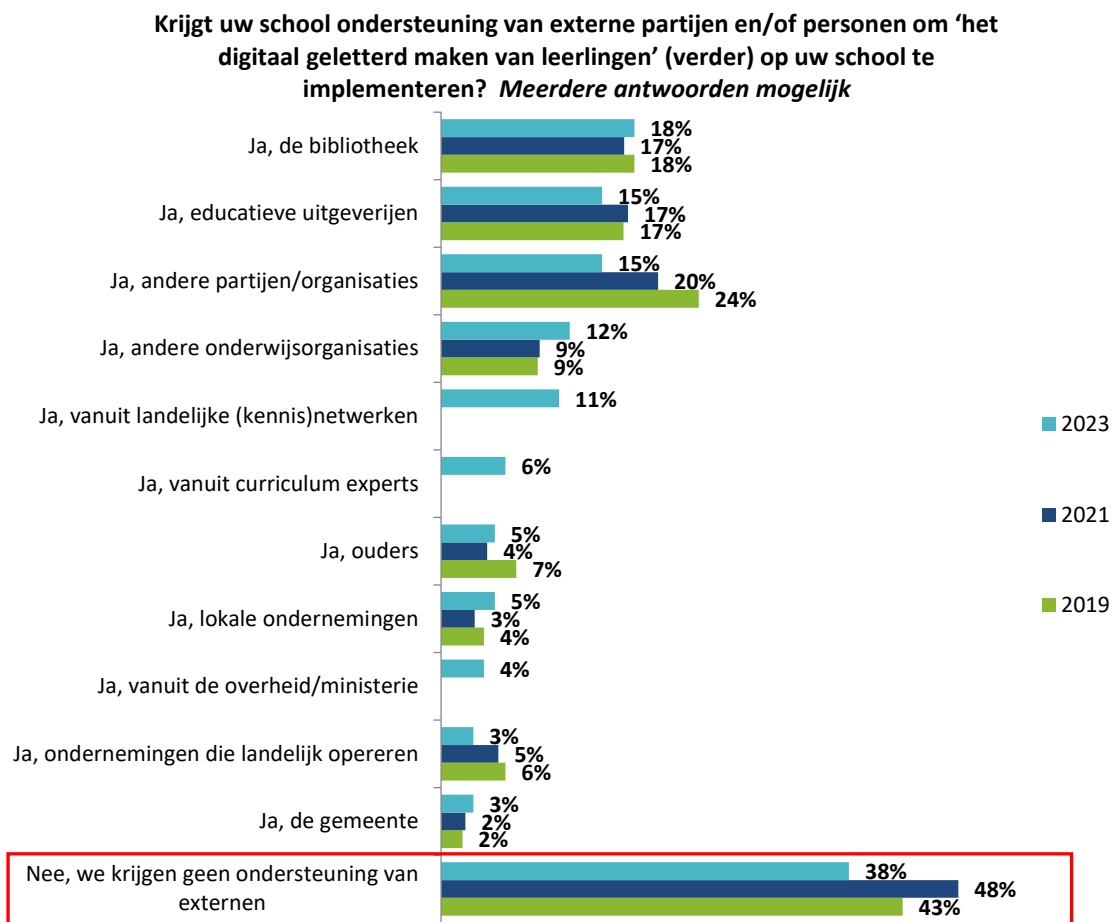
Specifiek aan de ICT-coördinatoren hebben we de vraag voorgelegd of het ze duidelijk is wat er van ze wordt verwacht als het gaat om de technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid op school. De meerderheid geeft aan dat dat helemaal of enigszins duidelijk is. Voor 16% is het niet of nauwelijks duidelijk wat er van ze wordt verwacht als het gaat om de technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid op school. Al met al laten de resultaten een iets minder rooskleurig beeld zien dan in 2021.

Is het voor u duidelijk wat er van u als ICT-coördinator wordt verwacht als het gaat om de technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid op school?

6.9 Externe ondersteuning bij digitale geletterdheid

De schoolleiders hebben we één vraag gesteld over of hun school externe ondersteuning krijgt om 'het digitaal geletterd maken van leerlingen (verder) te implementeren'. Van de scholen krijgt 38% (2021: 48%) geen ondersteuning van externe partijen en/of personen. Per saldo is er meer ondersteuning dan in 2021. Als er ondersteuning is, dan is die veelal van de bibliotheek (18%) en educatieve uitgeverijen (15%).

6.10 Behoeftte aan extra ondersteuning op school- en bestuursniveau

We hebben schoolleiders, leerkrachten (zie hieronder), ICT-coördinatoren en bestuurders (zie tabel op de volgende pagina) gevraagd welke ondersteuning ze zouden willen hebben van externe partijen en/of personen om 'het digitaal geletterd maken van leerlingen (verder) op school te kunnen implementeren'. Het percentage schoolleiders en leerkrachten dat geen behoefte heeft aan ondersteuning is gedaald (er is dus per saldo meer behoefte). Als er wel behoefte is, dan is er met name behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen (leerkrachten: 30 %; ICT-coördinatoren: 44%), landelijke (kennis)netwerken (ICT-coördinatoren: 38%; bestuur: 50%) en curriculum experts (ICT-coördinatoren: 36%; bestuur: 36%).

Uit nadere analyse blijkt (net als bij de vorige meting) dat dat leerkrachten die geen behoefte hebben aan externe ondersteuning de digitale geletterdheid van de leerlingen niet beter "op orde" hebben: ze scoren wat betreft de digitale geletterdheid van de leerlingen (zie pagina 14 en 15) niet hoger dan leerkrachten die wel een vorm van externe hulp wensen. Verder blijkt dat leerkrachten die een (zeer) grote noodzaak zien om leerlingen digitaal geletterd te maken, vaker behoefte aan externe ondersteuning hebben.

<i>Behoeftte aan extra ondersteuning</i>	Schoolleiders 2019	Schoolleiders 2021	Schoolleiders 2023	Leerkrachten 2019	Leerkrachten 2021	Leerkrachten 2023
Ja, van educatieve uitgeverijen	20%	20%	13%	33%	32%	30%
Ja, van landelijke (kennis)netwerken			18%			20%
Ja, van ministerie/overheid	Niet eerder bevroegd		15%	Niet eerder bevroegd		19%
Ja, vanuit curriculum experts			19%			19%
Ja, van de bibliotheek	12%	12%	9%	16%	17%	16%
Ja, van andere onderwijsorganisaties	20%	17%	13%	23%	20%	16%
Ja, van de gemeente	9%	8%	6%	9%	9%	9%
Ja, van ouders	9%	4%	2%	10%	9%	8%
Ja, van lokale ondernemingen	9%	8%	5%	8%	7%	5%
Ja, van ondernemingen die landelijk opereren	8%	6%	2%	10%	8%	3%
Ja, van andere partijen/organisaties	14%	7%	2%	5%	5%	3%
Nee, geen behoefte aan ondersteuning van externen	42%	56%	51%	42%	44%	37%

Significant verschil:

- Leerkrachten werkzaam op vrijescholen hebben minder vaak behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen. Hiervoor geldt dat 3% (2021: 11%) wel behoefte heeft aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen.

63% van de leerkrachten heeft wel behoefte aan externe ondersteuning bij het (verder) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. 30% van de leerkrachten heeft behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen.

In het onderstaande overzicht staan de resultaten van de ICT-coördinatoren en het bestuur. ICT-coördinatoren hebben met name behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen. Bij het bestuur is er relatief veel behoefte aan ondersteuning vanuit landelijke (kennis)netwerken.

<i>Behoeft</i> aan extra ondersteuning	ICT-coördinatoren 2019	ICT-coördinatoren 2021	ICT-coördinatoren 2023	Bestuur 2019	Bestuur 2021	Bestuur 2023
Ja, van educatieve uitgeverijen	54%	54%	44%	43%	40%	24%
Ja, van landelijke (kennis)netwerken			38%			50%
Ja, vanuit curriculum experts	Niet eerder bevroagd		36%	Niet eerder bevroagd		36%
Ja, van ministerie/overheid			30%			19%
Ja, van andere onderwijsorganisaties	28%	35%	27%	34%	33%	29%
Ja, van de bibliotheek	21%	20%	17%	16%	20%	17%
Ja, van de gemeente	15%	14%	12%	11%	18%	8%
Ja, van ouders	16%	16%	12%	10%	16%	10%
Ja, van lokale ondernemingen	16%	16%	12%	15%	16%	4%
Ja, van ondernemingen die landelijk opereren	20%	18%	6%	14%	20%	4%
Ja, van andere partijen/organisaties	10%	7%	6%	26%	14%	6%
Nee, geen behoefte aan ondersteuning van externen	24%	24%	21%	22%	23%	23%

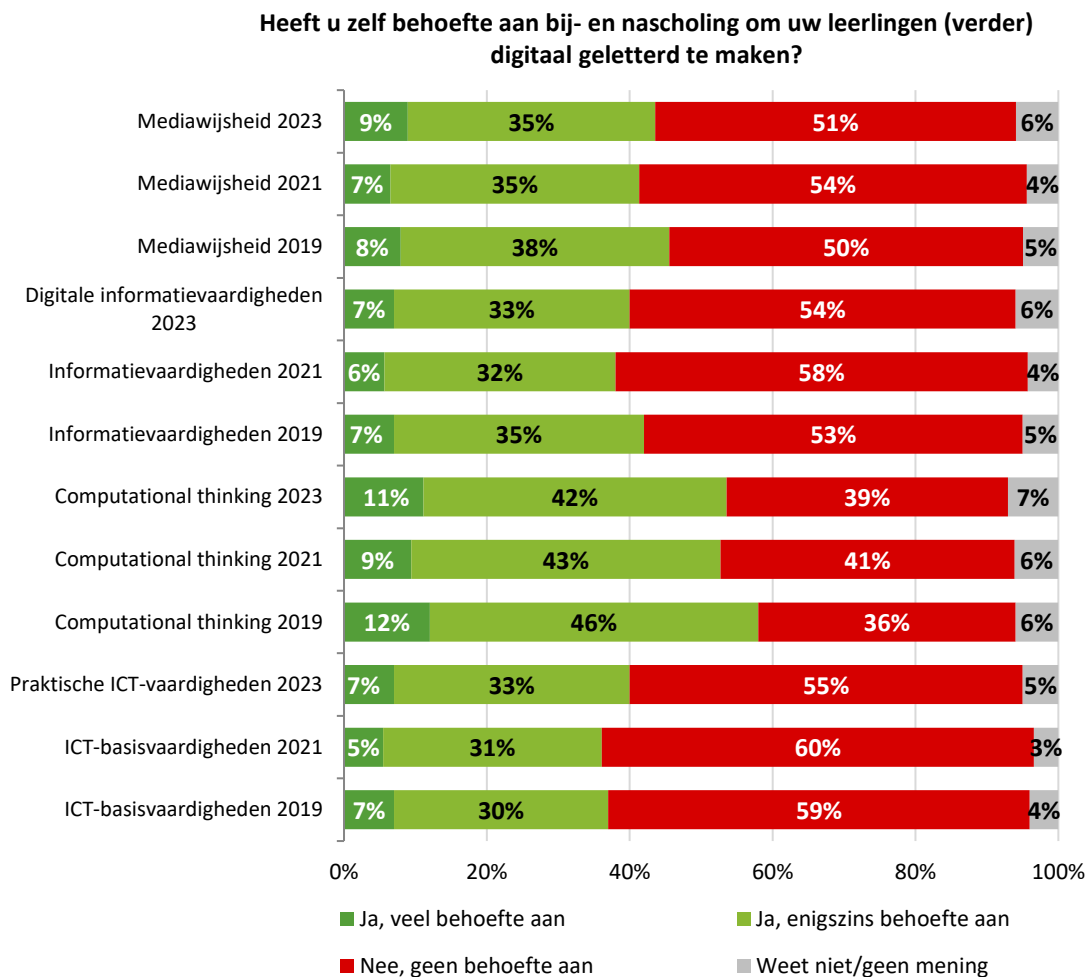
De behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen is het hoogst bij leerkrachten vanaf groep 3.

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Ja, van educatieve uitgeverijen	22%	19%	29%	33%	32%	35%	33%	37%	30%
Ja, vanuit van landelijke (kennis)netwerken	15%	13%	21%	20%	19%	22%	22%	28%	20%
Ja, vanuit de overheid/ministerie	13%	15%	19%	21%	18%	21%	22%	25%	19%
Ja, vanuit curriculum experts	14%	14%	18%	19%	20%	22%	21%	24%	19%
Ja, van de bibliotheek	15%	17%	18%	17%	18%	15%	16%	15%	16%
Ja, van de andere onderwijsorganisaties	14%	14%	17%	17%	18%	16%	17%	17%	16%
Ja, van de gemeente	5%	9%	7%	7%	7%	10%	10%	13%	9%
Ja, van ouders	9%	8%	9%	6%	8%	7%	6%	9%	8%
Ja, van lokale ondernemingen	3%	4%	4%	4%	5%	4%	9%	7%	5%
Ja, van ondernemingen die landelijk opereren	3%	2%	2%	4%	2%	5%	4%	6%	3%
Ja, van andere partijen/organisaties	2%	3%	2%	2%	4%	4%	4%	5%	3%
Nee, geen behoefte aan ondersteuning van externen	48%	48%	39%	32%	35%	31%	35%	28%	37%

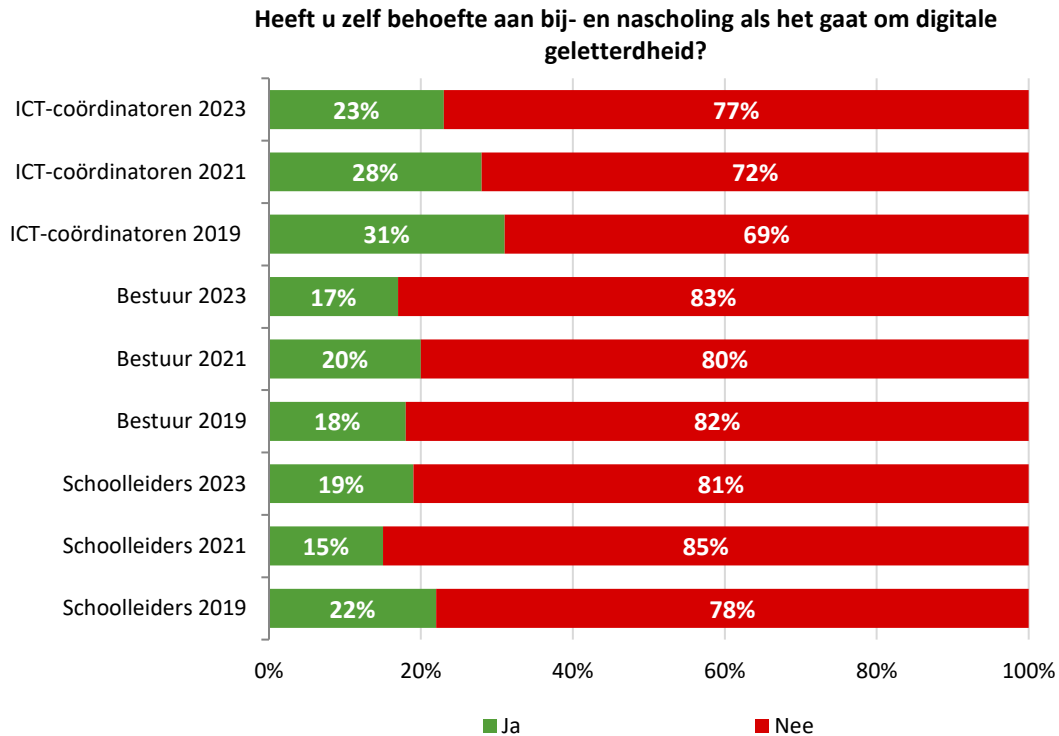
6.11 Behoeftte aan extra ondersteuning op individueel niveau

We hebben ook gevraagd in hoeverre de respondenten zelf behoefte hebben aan extra ondersteuning. Bij de leerkrachten is er hierbij onderscheid gemaakt naar de vier onderdelen van digitale geletterdheid.

Bij leerkrachten is er met name behoefte aan bij- en nascholing als het gaat om computational thinking: 53% van de leerkrachten heeft veel of enigszins behoefte aan bij- en nascholing voor dit onderdeel. Voor de andere onderdelen varieert de behoefte van 40% (Praktische ICT-basisvaardigheden en digitale informatievaardigheden) tot 44% (mediawijsheid). Uit analyse blijkt, evenals bij de vorige meting, dat als leerkrachten een (zeer) kleine noodzaak zien om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken ze ook minder vaak behoefte hebben aan bij- en nascholing. Dit geldt voor alle onderdelen van digitale geletterdheid.

Bij de schoolleiders, ICT-coördinatoren en het bestuur is er relatief weinig behoefte aan bij- en nascholing voor henzelf als het gaat om digitale geletterdheid.

De meeste genoemde gebieden waarbij behoefte is aan bij- en nascholing zijn hieronder weergegeven.

Schoolleiding:

- Computational thinking.
- Mediawijsheid.
- Doorlopende leerlijn.
- Alle gebieden.

ICT-coördinatoren:

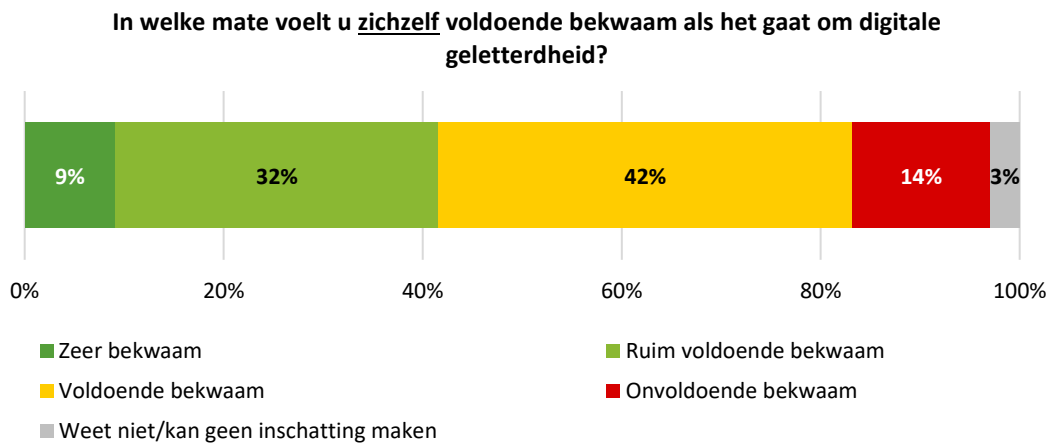
- Alle gebieden/in brede zin.
- Computational thinking.
- Beleid maken.
- Inzetten op school/inpassen in programma/praktische uitvoering in de klas.
- Mediawijsheid.

Bestuur:

Te weinig antwoorden

Voor het volledige overzicht van de gegeven antwoorden verwijzen we naar de separate bijlage.

Bij deze meting hebben we leerkrachten voor het eerst gevraagd in welke mate ze zichzelf voldoende bekwaam vinden als het gaat om digitale geletterdheid. Van de leerkrachten vindt 41% zichzelf 'zeer bekwaam' of 'ruim voldoende bekwaam'. Een iets hoger percentage (42%) vindt zich 'voldoende bekwaam'. Bijna een zesde (14%) vindt zichzelf 'onvoldoende bekwaam' als het gaat om digitale geletterdheid.

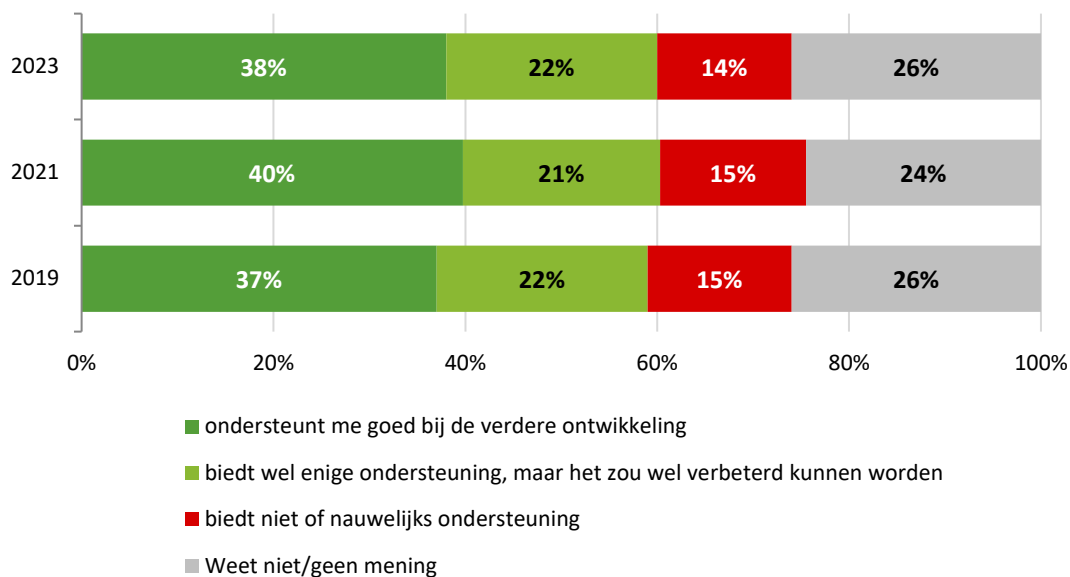

Significant verschil:

- Uit analyse blijkt dat leerkrachten van 61 jaar of ouder zich vaker niet bekwaam voelen. Van deze groep geeft 28% aan zich onvoldoende bekwaam te voelen.

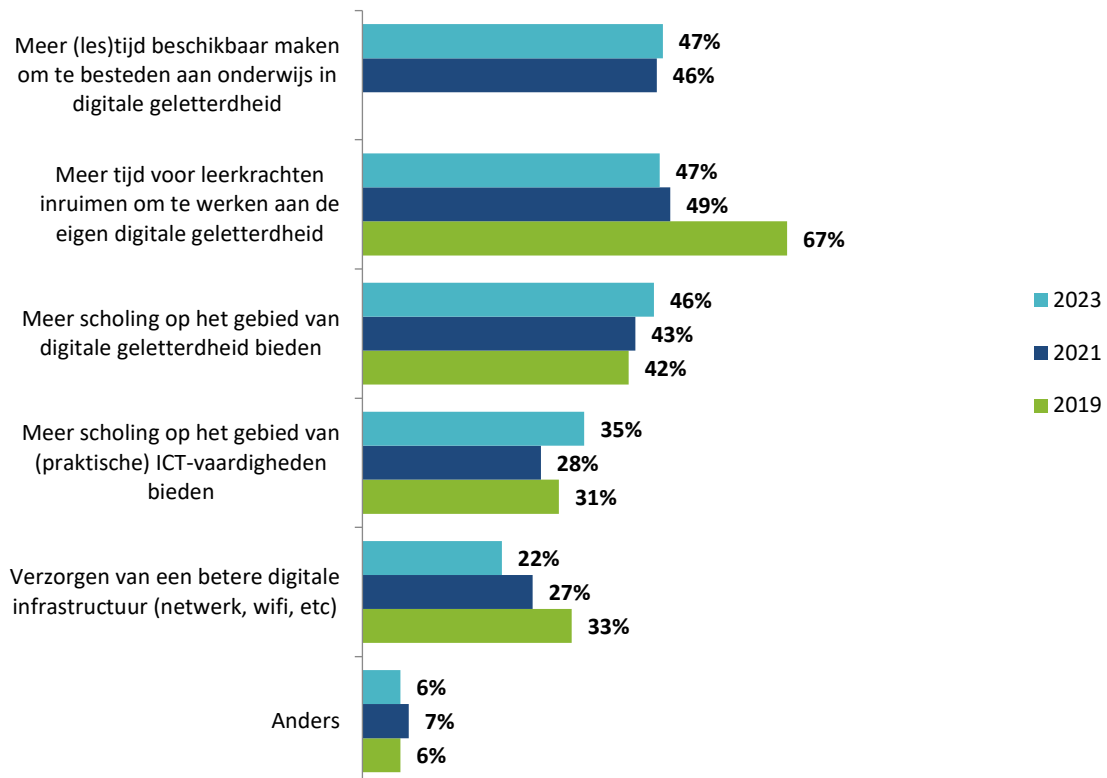
Van de leerkrachten voelt 38% zich goed ondersteund door hun leidinggevende(n) om zich verder te ontwikkelen om leerlingen digitaal geletterd te kunnen maken. Ruim een vijfde (22%) voelt zich enigszins ondersteund en geeft aan dat het wel verbeterd zou kunnen worden. Bijna een zesde (14%) voelt zich niet of nauwelijks gesteund.

**In hoeverre voelt u zich door uw leidinggevende(n) gesteund om u (verder) te ontwikkelen om uw leerlingen digitaal geletterd te kunnen maken?
Mijn leidinggevende....**

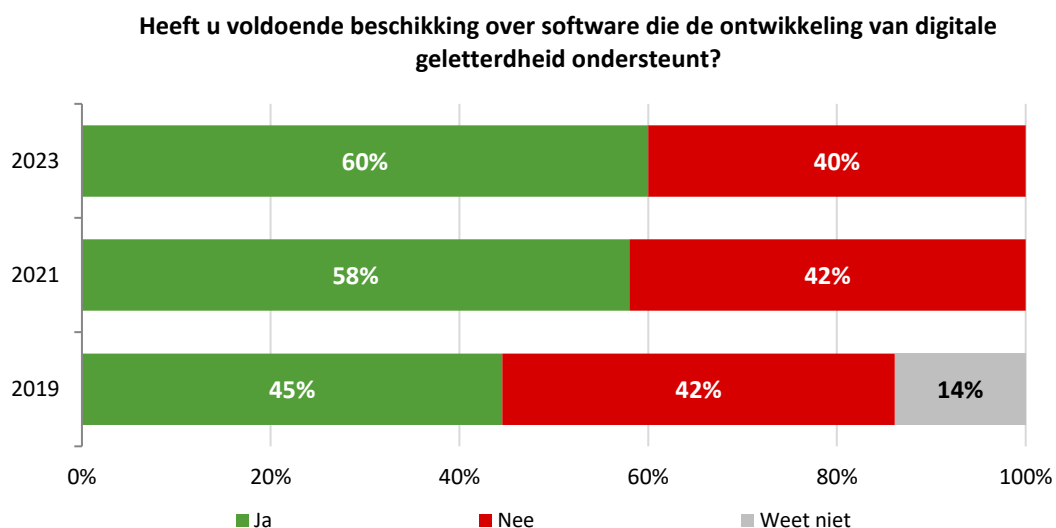
Leerkrachten die zich niet of enigszins ondersteund voelen door hun leidinggevende(n), hebben met name meer behoefte aan tijd om te werken aan de eigen digitale geletterdheid (47%) en meer (les)tijd voor onderwijs in digitale geletterdheid (47%).

Hoe zou uw leidinggevende(n) u verder kunnen ondersteunen om u (verder) te ontwikkelen om digitaletterdheid aan leerlingen te leren? - gesteld aan leerkrachten die geen of enige ondersteuning krijgen -
Meerdere antwoorden mogelijk

6.12 Software die digitale geletterdheid ondersteunt

Specifiek aan de ICT-coördinatoren hebben we gevraagd of ze voldoende beschikking hebben over software die de ontwikkeling van digitale geletterdheid ondersteunt. Drie vijfde (60%) vindt dat er voldoende software voor de ondersteuning is.

6.13 Knelpunten digitale geletterdheid

We hebben alle onderzoeksgroepen gevraagd wat ze als de twee grootste knelpunten ervaren als het gaat om leerlingen (meer) geletterd te maken. De belangrijkste knelpunten zijn volgens leerkrachten het ontbreken van tijd en een goede leerlijn op het gebied van digitale geletterdheid.

<i>Wat zijn voor uw de twee grootste knelpunten als het gaat om leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken? Maximaal twee antwoorden mogelijk</i>	Bestuur	ICT-coördinatoren	Schoolleiders	Leerkrachten
Te weinig tijd voor digitale geletterdheid door continue vernieuwingen op school	17%	26%	27%	37%
Ontbreken van een goede leerlijn op het gebied van digitale geletterdheid	22%	26%	29%	35%
Ontbreken van goed lesmateriaal voor digitale geletterdheid	12%	15%	7%	33%
Ontbreken van een visie op school als het gaat om digitale geletterdheid	14%	13%	18%	23%
Onduidelijkheid bij mezelf wat goed lesmateriaal is voor digitale geletterdheid	4%	9%	5%	23%
Onduidelijkheid bij mijzelf hoe digitale geletterdheid in de les kan worden toegepast	3%	4%	4%	20%
Te weinig deskundigheid bij collega's als het gaat om digitale geletterdheid	30%	33%	21%	20%
Te weinig ICT-voorzieningen als het gaat om hardware (pc, laptop, etc.)	6%	6%	6%	16%
Onzekerheid hoe te 'starten' om digitale geletterdheid in mijn eigen onderwijs te verwerken	5%	5%	6%	15%
Te weinig deskundigheid bij mijzelf als het gaat om digitale geletterdheid	3%	2%	3%	15%
Te weinig basisvaardigheden bij leerlingen met programma's van Office/Word/Excel	4%	6%	5%	14%
Te weinig tijd voor digitale geletterdheid door de onderwijsachterstanden als gevolg van corona	7%	8%	11%	14%
Te weinig belang bij de onderwijzende collega's als het gaat om digitale geletterdheid	11%	17%	10%	13%
Leerlingen hebben thuis te weinig of geen devices ter beschikking.	5%	5%	5%	10%
Slechte voorzieningen als het gaat om software (licenties, accounts, etc.)	0%	1%	1%	8%
Leerlingen gebruiken geen goede bronnen/slechte herkenning fake news door leerlingen	5%	5%	5%	8%
Te weinig belang bij de leiding van de school als het gaat om digitale geletterdheid	5%	4%	1%	5%
Te weinig kennis bij de leidinggevenden/het management over digitale geletterdheid	4%	3%	3%	5%
Anders	10%	5%	9%	9%
Ik ervaar geen knelpunten als het gaat om leerlingen meer digitaal geletterd te maken	12%	3%	8%	7%

De belangrijkste knelpunten zijn volgens leerkrachten het ontbreken van tijd en een goede leerlijn op het gebied van digitale geletterdheid. Een klein gedeelte (7%) ervaart geen knelpunten als het gaat om leerlingen meer digitaal geletterd te maken.

Significante verschillen:

- Leerkrachten van vrijescholen geven vaker aan dat ze de volgende knelpunten ervaren: ontbreken van een visie op school als het gaat om digitale geletterdheid (42%), te weinig belang bij de leiding van de school (15%) en te weinig ICT-voorzieningen (30%). Het ontbreken van tijd door continue veranderingen op school zien ze minder vaak als knelpunt (9%). Ook geven ze vaker aan geen knelpunten te ervaren (33%).
- Leerkrachten van 60 jaar of ouder geven vaker aan dat ze te weinig deskundigheid hebben als het gaat om digitale geletterdheid (25%). Ook geven ze vaker aan geen knelpunten te ervaren (12%).
- Leerkrachten met 25% of meer achterstandsleerlingen op school ervaren tijd als gevolg van corona vaker als knelpunt (21%). Ook het tekort aan devices ziet deze groep vaker als knelpunt (31%).

In het onderstaande overzicht staan de resultaten uitgesplitst naar groep. Het probleem van te weinig tijd speelt met name bij groep 3 en hoger.

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Te weinig tijd voor digitale geletterdheid door continue vernieuwingen op school	26%	28%	40%	39%	42%	39%	43%	37%	37%
Ontbreken van een goede leerlijn op het gebied van digitale geletterdheid	29%	23%	35%	38%	40%	41%	35%	41%	35%
Ontbreken van goed lesmateriaal voor digitale geletterdheid	28%	23%	33%	38%	37%	38%	32%	36%	33%
Ontbreken van een visie op school als het gaat om digitale geletterdheid	19%	18%	26%	21%	26%	29%	24%	22%	23%
Onduidelijkheid bij mezelf wat goed lesmateriaal is voor digitale geletterdheid	24%	23%	25%	24%	25%	22%	18%	23%	23%
Onduidelijkheid bij mijzelf hoe digitale geletterdheid in de les kan worden toegepast	21%	21%	21%	24%	22%	18%	16%	15%	20%
Te weinig deskundigheid bij collega's als het gaat om digitale geletterdheid	16%	12%	18%	18%	18%	26%	20%	30%	20%
Te weinig ICT-voorzieningen als het gaat om hardware (pc, laptop, etc.)	15%	17%	22%	19%	14%	15%	12%	14%	16%
Onzekerheid hoe te 'starten' om digitale geletterdheid in mijn eigen onderwijs te verwerken	16%	14%	18%	20%	15%	15%	16%	10%	15%
Te weinig deskundigheid bij mijzelf als het gaat om digitale geletterdheid	12%	13%	16%	20%	17%	18%	16%	11%	15%
Te weinig basisvaardigheden bij leerlingen met programma's van Office/Word/Excel	9%	6%	15%	19%	20%	19%	14%	14%	14%
Te weinig tijd voor digitale geletterdheid door de onderwijsachterstanden als gevolg van corona	8%	8%	14%	17%	18%	17%	15%	14%	14%
Te weinig belang bij de onderwijzende collega's als het gaat om digitale geletterdheid	10%	11%	11%	12%	10%	17%	18%	16%	13%
Leerlingen hebben thuis te weinig of geen devices ter beschikking.	7%	6%	10%	9%	11%	11%	12%	11%	10%
Slechte voorzieningen als het gaat om software (licenties, accounts, etc.)	9%	11%	8%	6%	7%	9%	5%	8%	8%
Leerlingen gebruiken geen goede bronnen/slechte herkenning fake news door leerlingen	3%	3%	5%	6%	10%	12%	12%	11%	8%
Te weinig belang bij de leiding van de school als het gaat om digitale geletterdheid	5%	4%	6%	4%	5%	8%	6%	6%	5%
Te weinig kennis bij de leidinggevenden/het management over digitale geletterdheid	3%	2%	5%	6%	6%	7%	6%	6%	5%
Anders	13%	13%	10%	7%	7%	6%	8%	6%	9%
Ik ervaar geen knelpunten als het gaat om leerlingen meer digitaal geletterd te maken	12%	12%	6%	4%	5%	3%	8%	5%	7%

6.14 Tips en suggesties

Als afsluiting hebben we alle schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders gevraagd of ze nog tips of suggesties hebben over wat er verder moet gebeuren om leerlingen op school meer digitaal geletterd te maken. Hieronder staan per doelgroep de meest genoemde tips (zie ook de separate bijlage voor alle gegeven tips).

Schoolleiders (29% geeft een tip):

- Duidelijke leerlijn.
- Meer tijd.
- Meer financiële mogelijkheden/middelen.

Leerkrachten (11% geeft een tip):

- Tijd/ruimte in het rooster.
- Integreren in het bestaande aanbod.
- Ouders/externen betrekken/niet alles op school afschuiven.
- Meer geld/middelen.
- Methode voor digitale geletterdheid.
- Duidelijke leerlijn.

ICT-coördinatoren (29% geeft een tip):

- Meer scholing/professionaliseren van leerkrachten.
- Meer geld/middelen.

Bestuur (16% geeft een tip):

- Duidelijke doelen/leerlijn.

BIJLAGE

Verantwoording en nauwkeurigheidsmarges

De gerealiseerde netto-respons van de vier onderzoeksgroepen is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie en provincie. Verschillen tussen de verdeling van de netto-respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd (zie kolom weging). De respons op de kenmerken denominatie en provincie ziet er als volgt uit:

	Werkelijke verdeling primair onderwijs	Verdeling schoolleiders (n=517)	Weging schoolleiders	Verdeling leerkrachten (n=3.428)	Weging leerkrachten	Verdeling ICT-coördinatoren (n=727)	Weging ICT-coördinatoren
Denominatie							
Openbaar	35%	37%	0,94	34%	1,02	38%	0,91
Rooms-katholiek	27%	29%	0,94	32%	0,85	24%	1,14
Protestant-christelijk	24%	23%	1,05	27%	0,89	28%	0,86
Overig	14%	10%	1,39	7%	1,98	9%	1,54
Provincie							
Groningen	4%	5%	0,87	2%	1,75	6%	0,73
Friesland	6%	6%	1,02	5%	1,26	6%	0,94
Zeeland	3%	4%	0,72	3%	1,09	4%	0,84
Drenthe	4%	4%	0,89	4%	0,92	2%	1,62
Overijssel	8%	7%	1,15	9%	0,88	8%	1,06
Gelderland	13%	15%	0,83	11%	1,14	14%	0,93
Zuid-Holland	20%	15%	1,33	18%	1,10	20%	1,01
Limburg	5%	7%	0,77	6%	0,87	5%	1,19
Utrecht	8%	4%	1,90	6%	1,23	8%	0,97
Noord-Holland	14%	13%	1,12	16%	0,90	15%	0,95
Noord-Brabant	13%	17%	0,75	18%	0,71	10%	1,27
Flevoland	3%	3%	0,87	2%	1,42	4%	0,71

Vanwege de (in absolute zin) beperkte respons zijn de resultaten van het bestuur alleen gewogen op vakantieregio.

Voortgezet onderwijs: bestuur			
	Werkelijke verdeling primair onderwijs	Verdeling bestuur (n=136)	Weging bestuur
Vakantieregio			
Noord	40%	32%	1,25
Midden	30%	47%	0,64
Zuid	30%	21%	1,43

Groep leerkracht	Percentage
Groep 1	12%
Groep 2	12%
Groep 3	15%
Groep 4	12%
Groep 5	12%
Groep 6	11%
Groep 7	12%
Groep 8	13%

Nauwkeurigheidsmarges

Als gevolg van non-respons heeft niet de gehele populatie aan het onderzoek deelgenomen. Hierdoor moet er bij de interpretatie van de resultaten rekening worden gehouden met nauwkeurigheidsmarges. De nauwkeurigheidsmarges worden bepaald door:

- Het aantal schoolleiders (circa 8.000 schoolleiders).
- De netto-respons (517 schoolleiders die de vragenlijst hebben ingevuld).
- Het gevonden percentage (de uitkomst).
- Het betrouwbaarheidsniveau (in dit geval wordt een betrouwbaarheidsniveau van 95% aangehouden, wat inhoudt dat er een kans van 95% is dat de schattingen correct zijn).

In de onderstaande tabel is weergegeven met welke marges rond de uitkomsten/resultaten rekening gehouden moet worden (uitgaande van de eerder genoemde uitgangspunten en met de aanname dat de netto-respons representatief is voor de gehele populatie).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
400	4,8%	4,1%	2,9%
517 (de respons van de schoolleiders)	4,1%	3,6%	2,5%
600	3,8%	3,3%	2,3%
700	3,5%	3,0%	2,1%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van bijvoorbeeld 'n = 517', dient bij een onderzoeksuitkomst van bijvoorbeeld 25% antwoordt "Ja" op een vraag, rekening gehouden te worden met het feit dat het werkelijke percentage zal liggen tussen: 21,4% (25% - 3,6%) – 28,6% (25% + 3,6%).